

*Munkwa munene oku barhumisi ba Yezu na Ekleziya
bakolaga na C.D.P.C.L. Bukavu, bulya omu EBIBLIYA NTAGATIFU,
Verbum Bible, Kinshasa 1992, rhudômire binwa binji bya mashi.*

AMARUBA MARHANZI MUTAGATIFU PAOLO AYANDIKIRAGA ABAKORINTI

1

Enshokolezi

Paolo acimanyîsa, ahâna omusingo anavuga omunkwa

¹ Paolo wahamagalagwa mpu abe ntumwa ya Yezu Kristu oku bulonza bwa Nyamuzinda, na mwene wirhu Sositeni, ² oku Ekleziya ya Nyamuzinda eri e Korinti, kuli balya bacêsibwe muli Yezu Kristu, bahamagalwa mpu babe batagatifu haguma na balya boshi baderha izîno lya Nyakasane Yezu Kristu, Nnâmahanga wirhu na Nnâhamwâbo, ngasi aha bali boshi. ³ Kuli mwe en-shôkano n'obuholo bw'emwa Larha Nyamuzinda na Nyakasane Yezu Kristu!

⁴ Ntahusa kuvuga Nyamuzinda omukwa erhi mwe murhuma kw'erya nsho-kano ya Nnâmahanga mwahâbagwa muli Yezu Kristu. ⁵ Bulya muli Ye, mwayunjuzîbwe obuhirhi boshi, bulya bw'oluderho lwa Nnâmahanga boshi na bulya bw'obumanye boshi, ⁶ kulya kuba ebinwa bya Kristu byasêzire muli mwe. ⁷ Na ntyo nta ngalo ya nshôkano mubuzire, obu mudwîrhe mwalinga okuciyêrekana^a kwa Nnawirhu Yezu Kristu. ⁸ Yene wayôrha ammuzibuhya, lyo muyêra oku Lusiku lwa Nnawirhu Yezu Kristu^b. ⁹ Arhatwa omu kanwa kage oyo Nyamuzinda wammuhamagalaga omu cinyabuguma c'Omugala, Nnawirhu Yezu Kristu.

I. Okurhayumvanya n'okusârhaza

Ka Kristo ali muberemwo?

¹⁰ Mwe mukasinga mâshi, bene wirhu, oku izîno lya Nnawirhu Yezu Kristo, muyumvanye; mumanye mwankac'îberamwo; mube baguma omu murhima, n'omu nkengêro. ¹¹ Bulya, yagi bene wirhu, nayumvirhe kuli mwe, oku bantu b'emwa Kolowe, mpu akadali kali ekarhî kinyu. ¹² Kwo kuderha oku ngasi muguma anakaderha, erhi: «Niono, ndi wa Paolo! Nani, ndi wa Apolo! Nani, ndi wa Kefa! Nani niehe, ndi wa Kristu!» ¹³ Ewe, ka Kristu aligi muberemwo? Ka Paolo ye wammubambiragwa oku musalaba? Nisi k'ow'izîno lya Paolo mwabatizibagwa? ¹⁴ Mvuzire Nyamuzinda omunkwa, kulya kuba ntâye nabati-zize muli mwe, kuleka Krispi na Kayo. ¹⁵ Ntyo kurhâbe owaderha mpu mwabatizîbwe oku izîno lyâni. ¹⁶ Neci we! nabatizize n'aba aha mwa Stefano. Nta handi nkengîre nabatizize omuntu!

Obushinganyanya bw'igulu n'obushinganya bw'abakristu

¹⁷ Bulya Kristu arhantumaga mpu mbatize, ci mpu manyîse Emyanzi y' Akalembe, na buzira okukolesa obwenge bw'enderho^c, omusalaba gwa Kristu gwankashuba busha. ¹⁸ Neci, oluderho lw'omusalaba liri isirhe oku mihera, ci oku bâyacire, kuli rhwe, buli buhashe bwa Nyamuzinda. ¹⁹ Bulya kuyandisirwe, mpu^d: «Nâshaba obushinganyanya bw'abashinganyanya, nahirigisa obukengere bw'ab'obukengere bunji». ²⁰ Omushinganyanya ngahi aligi? Ngahi aligi omuntu wasomire binji? Omurhimanya wa hano nshi ngahi

^a**1.7** : Mwâmi Yezu âciyêrekana amango agaluka al'itwîra abantu olubanja luzinda.

^b**1.8** : Olusiku lwa Nnawirhu Yezu Kristu, lwo lusiku ashubira en'igulu n'irenge, al'itwîra abantu boshi olubanja.

^c**1.17** Obwenge bw'enderho: Okukolesa obwenge bw'obukengere bwirhu bwône; kuli kulahira okugera omu njira Nnâmahanga yêne arhutwîrre.

^d**1.19** : Iz 29, 14

aba wâni? Obushi-nganyanya bw'igulu ka Nyamuzinda arhabuhindulaga isirhe? ²¹ Bulya n'obu-shinganyanya bwâlyo igulu lirhamanyaga Nyamuzinda omu bushinganyanya bwâge, Nyamuzinda anacilonza okuciza abemêzi n'isirhe ly'enyigirizo zâge . ²² Neci, Abayahudi bahûna ebimanyîso, nabo Abagereki balonza obushinga-nyanya! ²³ Rhwehe rhuyigiriza Kristu, olya bamanikaga oku musalaba. Oku Bayahudi ziri nshonyi, n'oku bapagani liri isirhe, ²⁴ ci oku bahamagale, Abayahudi n'Abagereki, Kristu ali buhashe bwa Nyamuzinda na bushinganya-nya bwa Nyamuzinda, ²⁵ Bulya ehiri isirhe emwa Nyamuzinda, hilushire abantu obushinganyanya, n'ehiri ngonyi emwa Nyamuzinda hilushire abantu emisi. ²⁶ Mâshi bene wirhu, ka murharhang'ilola oku mwahamagalagwa. Abagwêrhe obushinganyanya bw'eby'en'igulu barhali banji, n'abagwêrhe obuhashe ba-rhali banji, n'ababurhe nabo barhali banji. ²⁷ Ci eliri isirhe en' igulu; Iyo Nyamuzinda acîshozire, mpu ayagîrizemwo abashinganyanya; n'obuli buza-mba en'igulu, bwo Nyamuzinda acîshozire, mpu abonêsemwo emisi enshonyi; ²⁸ ehirhagwêrhi maburhwa minja en'igulu, hiryâ bagayayaguza, ehyo hyo Nyamuzinda acîshozire; acîshoga ehirhahali, mpu hihirigise ehiali, ²⁹ mpu Iyo harhag'iba eciremwa cacîbona embere za Nyamuzinda. ³⁰ Bulya ye wa-mmuhisagya muli Yezu Kristu, owahindusire bushinganyanya bwirhu w'e-mwa Nyamuzinda na bwimâna bwirhu, na butagatifu na buchunguzi bwirhu; ³¹ mpu Iyo nk'oku biyandisirwe^e, *owalonza obukuze, abulongeze muli Nyakasane.*

^e**1.31** : Yer 9, 23

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

1

Greeting and Thanksgiving

¹ Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος θεοῦ καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφὸς ² τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν καὶ ἡμῶν ³ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ⁴ Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ⁵ ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, ὡς καὶ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, ⁷ ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ⁸ ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ]. ⁹ πιστὸς ὁ θεός, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. Divisions in the Church ¹⁰ Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες καὶ μὴ ᾗ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἥτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῖ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ¹¹ ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης ὅτι ἐριδες ἐν ὑμῖν εἰσιν. ¹² λέγω δὲ τοῦτο ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, Ἐγὼ μὲν εἰμι Παύλου, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. ¹³ μεμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; ¹⁴ εὐχαριστῶ [τῷ θεῷ] ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον, ¹⁵ ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε. ¹⁶ ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον, λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα. ¹⁷ οὐ γὰρ ἀπέστειλέν με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.

Christ the Power and Wisdom of God

¹⁸ Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστίν, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστίν. ¹⁹ γέγραπται γάρ, Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. ²⁰ τοῦ σοφός; τοῦ γραμματεύς; τοῦ συζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου; ²¹ ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας ²² ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα αἰτοῦσιν καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ²³ ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσιν δὲ μωρίαν, ²⁴ αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν ²⁵ ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστίν καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων. ²⁶ Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς ²⁷ ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφοὺς, καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά, ²⁸ καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεός, τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ²⁹ ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. ³⁰ ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις, ³¹ ἵνα καθὼς γέγραπται, Ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

2

¹ Niehe , bene wirhu, erhi nyisha emwinyu, ntayishag'immubwîraa obuhamîrizi bwa Nyamuzinda n'enderho z'obukulu nisi erhi z'obushinganyanya. . ² Nanga, omu karhî kinyu ntaderhaga nti manyire kandi kantu okuleka Yezu Kristu, n'olya Yezu Kristu bamanikaga oku musalaba ³ Na niene; erhi ndi eka-rhî kinyu, nali nka ngonyi, mwôba, nali nnandwîrhe nadirhimana. ⁴ N'enderho zani n'obugo bwâni birhàli nka binwa bya kuyemêza by'obushinganyanya; ci bwâli buhamîrizi bwa Mûka n'obuhashe bwâge, ⁵ ly'obuyemêre bwinyu burhayegemera obushinganyanya bw'abantu, ci obuhashe bwa Nyamuzinda yêne. ⁶ N'obwo abakola bimâna bya bugula mbabwîriza, cikwâne arhali bula bugula bwa mw'eri igulu, arhanali bula bw'abaluzi b'en'igulu bayish'ihirigirha. ⁷ Ci obushinganyanya rhuderha, bunali bushinganya bwa Nyamuzinda, buma-nye bw'ihwe bwayôrhaga buba bufulike, bulya Nyamuzinda ali arhubîkirebwo kurhenga embere ly'amagana g'emyaka, mpu buyish'iba irenge lirhu. ⁸ Obwo bushinganyanya nta muluzi wa mw'eri igulu obuyishi, -bacibumanyaga, barhankabambire Nyakasane w'irenge oku musalaba;- ⁹ ci nka kulya biyandisirwe, rhudwîrhe rhwammubwîra^f *ebi isù lirhasag'ibona, n'ebi okurhwiri kurhasag'iyumva, n'ebirhasag'isôkera omu murhima gw'omuntu, birya byoshi Nyamuzinda arheganyizagya abamuzigira.* ¹⁰ Bulya rhwe Nyamuzinda abimanyisize n'Omûka gwâge; na Mûka ye vûlula byoshi, ciru n'amahwe ga Nyamuzinda. ¹¹ Omu bantu ka hali oyishi eciba omu muntu okuleka omûka gwâge? Kwo n'okwo, ntâye oyishi amahwe ga Nyamuzinda okuleka Omûka gwa Nyamuzinda. ¹² Ci rhwono, arhali mûka gw'en'igulu rhwahabirwe, ci Mûka gwa Nyamuzinda, Iyo rhumanya enshôkano Nyamuzinda arhugabîre. ¹³ Na nka rhwaziderha, rhurhaziderha omu iderha lyayigîrizibagwa n'obushinganyanya bw'abantu, ci omu iderha rhwayigîrizibagwa na Mûka; ye manyîsa eby'omûka omu iderha ly'omûka. ¹⁴ Omuntu ocîkubagira oku bwêge yênene, arharhimanya ebirhenga emwa Mûka gwa Nyamuzinda, bulya kuli ye liri isirhe, arhankanabimanya, bulya ebyo bimanyikana n'oburhabâle bwa Mûka. ¹⁵ Omuntu ocîkubagira Mûka yêhe, atwa emmanja za ngasi byoshi, ci yêhe arhatwîrwa na ndi. ¹⁶ Ndi okola omanyire ebi Nyakasane agererîze, akaderhaga mpu amuhanûla? Ebi Kristu agerêrîze rhwêhe rhubigwêrhe⁹.

^f2.9 : ebi isù lirhasag'ibona n'irhwirhi lirhasang'iyumva... : Iz 64, 4.

⁹2.16 : nkaba co canarhumire abwîra abaganda oku bali bîra gâge, lola Yow 15, 15.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

2

Proclaiming Christ Crucified

¹Κάγῳ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ. ²οὐ γὰρ ἔκρινά τι εἰδέναι ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. ³Κάγῳ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, ⁴καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοί[ς] σοφίας [λόγοις] ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, ⁵ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ.

The Revelation by God's Spirit

⁶Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων ⁷ἀλλὰ λαλοῦμεν θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ⁸ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ⁹ἀλλὰ καθὼς γέγραπται, Ὁ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὐκ ἤκουσεν καὶ ἐπὶ καρδίᾳ ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ¹⁰ἡμῖν δὲ ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς διὰ τοῦ πνεύματος τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐραυνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. ¹¹τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. ¹²ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὲρ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν ¹³ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. ¹⁴ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστὶν καὶ οὐ δύναται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ¹⁵ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει [τὰ] πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπὸ οὐδενὸς ἀνακρίνεται. ¹⁶τίς** γὰρ **ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

3

¹ Bene wirhu, niehe ntahasha okummushambâza nka bantu bac'ikubagira Mûka, ci nka bantu bac'ikubagira eby'omubiri, nka bâna barho muli Kristu. ² Mpyuhyu nammuhîre nti munywe, ci ntammulisagya biryo bizibu; bulya murhankashubir'ibigala; ciru na buno murhankashub'ihasha, ³ kulya kuba muciciikubagira eby'omubiri. Oku haciri obwâgalwa n'akadali ekarhî kinyu, k'erhi murhaciri bantu bac'ikubagira eby'omubiri obwo, k'erhi n'olugendo lwinyu lurhali nka lwa bantu kwône obwo? ⁴ Bulya mubwîrana, mpu: «Niono, ndi wa Paolo», n'owundi, mpu: «Nani, Apolo ye ndikwo», ka kurhali kwa bantu kwône okwo?

Omukolo gw'abaja-bugo

⁵ Apolo aligi cici? Na Paolo aligi cici? Bashizi bammuhisagya obuyemeêre, na ngasi muguma wa muli bo nk'oku Nyakasane amushobôzize. ⁶ Nie ono nazindaga nahinga, Apolo adômera; ci Nyamuzinda ye wâkuzize emburho. ⁷ N'ohinga arhali cici, n'odômera kwo na kwo, ci okuza emburho yêne Nyamuzinda. ⁸ Ohinga n'odômera bo baguma, ci ngasi muntu ayish'ihembwa nk'oku anakozire. ⁹ Bulya kugwâsa rhugwâsa Nyamuzinda; muli ishwa lya Nyamuzinda, muli bûbake bwa Nyamuzinda.

¹⁰ Nk'oku nanal'impîrwe enshôkano ya Nnâmahanga, naj'aho, nabanda ibuye lirhanzi omu ciriba, nka kula omûbasi mwinja anajira. Owundi ayubakirakwo. Ci ngasi muguma alole bwinja kurhi ayûbasirekwo. ¹¹ Bulya ntaye wankabanda ecindi ciriba kuleka ecihali, kwo kuderha Yezu Kristu. ¹² E- rhi omuntu ankayûbakirakwo eco ciriba n'amasholo, erhi n'ebyûma, erhi n'amabuye g'engulo ndârhi, erhi n'emirhi, erhi n'obukere, nisi n'obwâsi, ¹³ omu-kolo gwa ngasi muguma gwanayish'ibonekana. Olusiku^h lwanaguyêrekane, bulya olwo Lusiku omu muliro lwayish'imanyirwa, n'ogwo muliro gwo gwâmanyîse omulimo gwa ngasi rnugurna nk'oku gunali. ¹⁴ Obûbake bw'ornuntu erhi bwankasêra oku ciriba, nnabo anahâbwa oluhembo. ¹⁵ Obûbake bw'omuntu erhi bwankagulumira, nnabo anahona; yehe anacira yêne, cikwône nka owagera omu bwihîrâ.

¹⁶ Ka murhamanyiri oku muli nyumpa ya Nyamuzinda n'oku Omûka gwa Nyamuzinda gummulimwo? ¹⁷ Erhi hankajira owashâba aka-Nyamuzinda, Nyamuzinda anamushabûla. Bulya aka-Nyamuzinda kaba katagatifu, n'ako ka-Nyamuzinda, mwe ko.

Amahano

¹⁸ Ntâye ocîrhebage yêne! Muli mwe erhi hankajira owacîkebwa mpu ali mushinganyanya omu masû g'eri igulu, acîjire musirhe ly'aba mushinganyanya; ¹⁹ bulya obushinganyanya bwa mw'eri igulu buba isirhe omu masû ga Nyamuzinda. Kuyandisirwe, mpuⁱ: «Ye gwakiza abashinganyanya omu mirhego yabo»; ²⁰ na kandi, mpuⁱ: «Nyakasane ayishi enkengêro z'abashinganyanya»; arhahabiri oku ziri za busha. ²¹ Ntyo, ntâye ocîkuzizagye irenge ly'abantu; bulya byoshi biri binyu: ²² abe Paolo, abe Apolo, abe Kefa, libe igulu, bube buzîne erhi lufû, bibe by'ene erhi b'irhondo, byoshi biri binyu; ²³ ci mwoyo mubâ ba Kristu, na Kristu abâ wa Nyamuzinda.

^h3.13 : Olusiku: lw'Olusiku lwa Nyakasane: olusiku lw'olubanja luzinda.

ⁱ3.19 : Abarhimanya anabagwârhe omu mirhego y'amenge gabo, Ayu 5, 13

^j3.20 : aha halinzir'ishusha, Lul 93 (94), 11.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

3

Fellow Workmen for God

¹Κάγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλήσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς ἀλλ' ὡς σαρκίνοις, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ.
²γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὕτω γὰρ ἐδύνασθε. ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε, ³ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις, οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ⁴ὅταν γὰρ λέγῃ τις, Ἐγὼ μὲν εἰμι Παύλου, ἕτερος δέ, Ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἄνθρωποι ἐστε; ⁵τί οὖν ἐστὶν Ἀπολλῶς; τί δέ ἐστιν Παῦλος; διάκονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν. ὁ ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ θεὸς ἡύξανε· ⁷ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστίν τι οὔτε ὁ ποτίζων ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεός. ⁸ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἐν εἰσιν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον· ⁹θεοῦ γὰρ ἐσμεν συνεργοί, θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομή ἐστε. ¹⁰Κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ. ¹¹θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. ¹²εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ¹³ἐκάστου τὸ ἔργον φανερὸν γενήσεται, ἢ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ [αὐτὸ] δοκιμάσει. ¹⁴εἴ τις τὸ ἔργον μενεῖ ὁ ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται· ¹⁵εἴ τις τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός. ¹⁶οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; ¹⁷εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς. ¹⁸Μηδεὶς ἐαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός. ¹⁹ἢ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν. γέγραπται γάρ, Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν· ²⁰καὶ πάλιν, Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν ὅτι εἰσὶν μάταιοι. ²¹ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, ²²εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλῶς εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν, ²³ὕμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

4

¹ Kuziga kukwanine barhulole nka barhumisi ba Kristu, nk'abarhumirwe naye okugabira abantu amahwe ga Nyamuzinda^k. ² Neci, bahuna abarhumisi, kuli kuba nkubagirwa. ³ Niehe ntankababala erhi, nankaderhwa mwinja erhi mubi ninyu, nisi erhi aha ngombe y'abantu. Nani niene ntankacitwira olubanja.

⁴ Omurhima gwâni ntâco guntumuzize, ci arhali kwo kuderha oku ndi mwêru-kwêru. Omutwi w'emmanja wâni, ye Nyakasane. ⁵ Kuziga murhatwaga olubanja lwa bene dubaduba. Muleke Nyakasane ayishe, ye wash'imoleka ebifulike omu mwizimya, anabishûle emihigo eri omu murhima. Okubundi ngasi muguma ayish'ihâbwa na Nyamuzinda obukuze bumukwânîne.

⁶ Muli ebyo byoshi, bene wirhu, nacijizire lwiganyo rhwe n'Apolo erhi mwe murhuma. Nalonzagya nti murhuyigirekwo ogu mugani : «Ntâco kulusha e-byayandisirwe», Iyo harhajira owacibonera muguma mpu alushire owundi; ⁷ Ndi wakuhâga ecirhuma orhumânini n'abandi? Cici ojira orhahâbagwa? N'akaba kuhâbwa wacihâbagwa, câ cirhuma walimbira abandi nka kulya arhali kuhâbwa wahâbagwa? ⁸ Lero mukolaga muyigusire! Lero mukolaga muli bagale! Buzira rhwe mukola bâmi! Ciru mucibâga bâmi, nirhu rhukayîma haguma ninyu! ⁹ Bulya, kwo ncîkebirwe, Nyamuzinda arhujizire bikabulirwa, rhwe ntumwa, nk'abatwîrîrwe okufa. Neci, rhwabîre masheka omu masû g'igulu na bamalahika n'abantu : ¹⁰ Rhwono rhuli basirhe erhi Kristu orhuma, ninyu muli bîrhonzi muli Kristu; rhwono rhuli ngonyi, ninyu muli ba-misi; mwoyo muli bakengwa, nirhu bagaye. ¹¹ Ciru na buno rhuli bufa n'ishali, n'enyôrha, n'okubula ehi rhucibwîsire; rhudwîrhe rhwalibuzibwa, na ntâho rhujira rhwankahanda. ¹² Rhudwîrhe rhwarhindibuka n'okukola n'enfune zirhu. Badwîrhe barhujâcira, nirhu rhubahe obwanga; badwîrhe barhulibuza, nirhu rhucîhumbire; ¹³ badwîrhe barhubêshera, nirhu rhwanarhûliriza. Rhwabirage nka bijandagwa by'igulu na nka camvu ca boshi kuhika ene.

¹⁴ Ntayandisiri ebyo nti mmubonêse nshonyi, ci kuderha nti mmukalihire kulya omuntu akalihira abâna bage bazigirwa. ¹⁵ Bulya ciru wankajira balezi bihumbi n'ebihumbi muli Kristu, basho barhali banga. Neci, niene nammuburhaga n'Emyanzi y'Akalembe muli Yezu Kristu. ¹⁶ Mmuhunyire, mâshi mwe mukonkwa, mushimbe olwiganyo lwâni. ¹⁷ Co canarhumaga nammurhumira Timoteyo, mugala wâni ntonya n'okwânîne okucîkubagirwa muli Nyakasane; ammukengêza oku nyôrha n'oku nyigîriza muli Kristu, kulya nanyigîriza hoshi hoshi omu Ekleziya zoshi.

¹⁸ Erhi bacîkêbwa mpu nkaba ntayisha emwinyu, baguma babirigirhana n'obucîbone. ¹⁹ Cikwône ndi hofi h'okummuyishira, Nyakasane akulonza; niene namanya abo babirigirhîne n'obucîbone, nabamanyira kw'ebi bankahash'ijira, ci arhali oku binwa byâbo. ²⁰ Bulya Obwami bwa Nyamuzinda burhaba omu binwa, ci omu bijiro. ²¹ Cici mucîshozire? Ka mulonzize mmuyishire n'eminyuli, nisi erhi mulonzize nyishe n'obuzigire n'omurhima gw'obutudu?

^k4.1 : Amahwe ga Nymuzinda bwo buhirhi bwoshi bw'enyigîrizo n'obuzîne Larha Nnâmahanga amanyisize anashobôza abantu. Omu katekisimu bakâg'idôsa, mpu: «Myanzi ya Kalembe ehi Yezu arhubwîzire? Ishuzo, mpu: « Emyanzi y'Akalembe Yezu arhubwizire yeyi: Nyamuzinda ye Sho omuzigira, alonzize muyôrhe nka bâna bâge hano igulu.»

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

4

The Ministry of the Apostles

¹Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. ²ὥδε λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ. ³ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω. ⁴οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι, ὃ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν. ⁵ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκοτοῦς καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ. ⁶Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶν δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθῃτε τὸ Μὴ ὑπὲρ ἃ γέγραπται, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἐτέρου. ⁷τίς γὰρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών; ⁸ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε· ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. ⁹δοκῶ γάρ, ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανάτιους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις. ¹⁰ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. ¹¹ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινώμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνιτεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν ¹²καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν· λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, ¹³δυσφημούμενοι παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίφημα ἕως ἄρτι. ¹⁴Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ[ν]. ¹⁵ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. ¹⁶παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε. ¹⁷διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς ἐστίν μου τέκνον ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ], καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. ¹⁸ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν τινες ¹⁹ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν ²⁰οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει. ²¹τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραΰτητος;

Murhenze obubî ekarhî kinyu

¹ Emyanzi ejire yarhenga emwinyu, bya nshonyi byône byône, ciru na birya birhajirwa omu bapagani, kuhika muguma muli mwe ayanka muk'ishe! ² Erhi munadwirhe mwabirigirhana n'obucîbone obwo! ahâli h'okuja omu mishîbo, ly'oyo muntu wajiraga ntyo ammurhengamwo! ³ Niehe, ciru akaba ntali muli mwe n'omubiri, ndi muli mwe n'omûka, n'olw'oyo muntu wajiraga ntyo, mîra nalutwâga nka kulya ho nali. ⁴ Kukwânîne, oku izîno Iya Nyakasane Yezu, rhuje haguma, mwoyo n'omûka gwâni, haguma n'obuhashe bwa Nyakasane Yezu ⁵ n'oyo muntu akwêbwe Shetani, omubiri guherêrekere, ly'omûka gwâge gucira Olustku Iwa Nyakasane¹.

⁶ . . Obucîbone bwinyu burhali bwo! Ka murhamanyiri oku hya-bunya-lwango hisungunu hinarhume omugati gwarhunduka? ⁷ Mucisêze, mucirhenzekwo e-ngezo nkulukulu, muhduke mugati muhyâhya, bulya muli mugati gurhalimwo lwango. Bulya Kistu, ye Mwana-buzi wa Basaka, abazîrwe. ⁸ Kuziga olusiku lukulu rhurhalujiraga n'engezo nkulukulu, nisi erhi n'olwango lw'obubî n'olw'obulyâlya, ci n'omugati muhyâhya gurhalimwo lwango^m, gwo murhima gucîre n'ogw' okuli.

⁹ Omu marubaⁿ, erhi nyandika nti mumanye mwankashangîra n'abarhaba nshonyi, ¹⁰ ntaderhaga kuguma oku bumaguza ba mw'eri igulu, nisi erhi abazi-gira ebirugu by'en'igulu n'ebishungu, erhi abaharâmya ebiremwa. Acibaga ntyo, murhankacibezire en'igulu. ¹¹ Nammuyandikîre nti mumanye mwa-nkakômera ngasi yeshi oderhwa mwene wirhu akaba ali mumaguza, nisi erhi akaba azigira ebirugu by'en'igulu, erhi aharâmya ebiremwa, akaba asîma okujâcirana, nisi erhi akaba aba mulalwe erhi cishungu; omuntu wa bene oyo, ciru mumanye mwankalira haguma naye. ¹² Abali embuga^o, cici mbashimbîre nti nabatwîra olubanja? Kali abali omu ndalâla bo mutwîra olubanja ninyu? ¹³ Abali embuga, Nyamuzinda wâbatwîre olubanja. Omubî mumurhenze ekarhî kinyu .

¹**5.5** : Oyo mukristu mubî ali mukage omu Ekleziya: anakola ahîrwe Shetani mpu amuhane. Ci ahâbirwe obwo buhane mpu Iyo acîyunjuza, Iyo n'omûka wâge guyish'icunguka . 5 12: Kwo kuderha abarhah omu mulala gw bcmcz!-

^m**5.8** : Emwa Abayahudi , bakâg'ikabulira omugati gwa mîra oku Iwa Basâka, barhâlyaga ogu-rhali mugati muhyâhya gurhalimwo lwango erhi ngezo . Oku mukristu, omugati gwa mîra, zo ngeso mbîⁿ n'omuhyâhya gwo murhima muhyâhya guli nk'ogwa Nnawirhu Yezu Kristu.

ⁿ**5.9** : Ago maruba marhanzi gahezire.

^o**5.12** : Abali embuga: Kwo kuderha abarhali omu mulala gw'Abemêzi, omu Ekleziya.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

5

Judgment against Immorality

¹Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. ²καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστὲ καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο πράξας; ³ἐγὼ μὲν γάρ, ἀπὼν τῷ σώματι παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἥδη κέκρικα ὡς παρὼν τὸν οὕτως τοῦτο κατεργασάμενον ⁴ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, ⁵παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου. ⁶Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἶδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ⁷ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ᾗτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι· καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ἐτύθη Χριστός. ⁸ὥστε ἐορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας. ⁹Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις, ¹⁰οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ ἄρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἅρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελεθεῖν. ¹¹νῦν δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ εἰδωλολάτρης ἢ λοῖδορος ἢ μέθυσος ἢ ἄρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. ¹²τί γάρ μοι τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε; ¹³τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς κρίνει. ἐξάρατε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

Okurhajisa bene winyu lubanja aha ngombe y'abapagani

¹ Owa muli mwe erhi aciba agwêrhe olubanja boshi n'owâbo, k'anaderhage mpu aluhêka aha ngombe y'endyâlya^p ahâli h'okuluhêka aha ngombe y'aba-shinganyanya? ² Nkabaga murhamanyiri oku abashinganyanya^q bo bayish'itwîra igulu olubanja. N'akaba mwe mwayish'itwîra igulu olubanja, ka murhakwânîni okutwa ezo mmanja za busha-busha? ³ Ka murhamanyiri oku rhwayish'itwîra bamalahika olubanja? Emmanja za hano igulu ka zirhuyabirage? ⁴ Nka mulikwo olubanja, mwehe munaluhêkerage balya Ekleziya egaya mpu balutwe! ⁵ Nkudesire nti lero enshonyi zimmugwârhe! Kuziga murhalimwo mugula wankafunga bene wâbo! ⁶ Onabonage omukristu ahêka owâbo mukristu aha ngombe, n'okwo embere z'abapagani! ⁷ Kunakola kuhimwa okwo, erhi muhêkana aha balume mwene na mwene. K'erhi murhaleka bakammunyaga erhikwo? ⁸ Ci mwehe mubage mwe mujira okurhashingânîni, mubage mwe munyaga abinyu, n'obwo bali bene winyu!

⁹ Ka murhamanyiri oku abajira okurhashingânîni barhakayîma omu Bwami bw'empingu? Mumanye mwankacîrheba! Oli abajira eby'enshonyi, oli abaharâmya ebiremwa, oli abagonyi, oli ab'engeso mbî, oli entazi, ¹⁰ oli ebishambo, oli abasîma eby'en'igulu, oli abalalwe, oli abakajâcira abâbo n'ebishungu, abo boshi barhalimwo owayîme omu Bwami bwa Nyamuzinda. ¹¹ Okwôla baguma muli mwe bakuli. Ci mwacîshusire, mwacêsîbwe, mwajizirwe bêru-kwêru oku izîno Iya Nyakasane Yezu Kristu n'omu Mûka gwa Nyamuzinda wi-rhu.

Mukaz'iyâka eby'enshonyi

¹² «Ntâco ntagwêrhi obuyemêre bw'okujira»; ci arhali byoshi bigwêrhe akamalo, «Ntâco ntagwêrhi obuyemêre bw'okujira^r», ci niono ntankalonza okuba mujâ wa kantu kalebe. ¹³ Ebiryo biri bya nda, n'enda eri ya kulya; ci Nyamuzinda ayashabûle enda n'ebiryo. Ci omubiri gwôhe gurhali gwa kujira eby'enshonyi; ci guli gwa Nyakasane, na Nyakasane ali wa mubiri. ¹⁴ Na Nyamuzinda wafulaga Nyakasane, ânarhufûle nirhu n'obuhashe bwâge.

¹⁵ Ka kuhaba muhabire oku emibiri yinyu biri birumbu bya Kristu? Njag'iyanka ebirumbu bya Kristu, mbijire birumbu bya mukazi wa cirala? Kubêsha! ¹⁶ Nisi ka kuhaba muhabire oku olungana n'omukazi w'ecirala, banashube mubiri muguma bo naye? Bulya kudesirwe, mpu^s: «*Bombi bashuba mubiri muguma.*» ¹⁷ Ci olungana na Nyakasane yehe, anashube mûka muguma gwône bo naye. ¹⁸ Kaz'imuyâke eby'enshonyi! Ngasi câha omuntu ankashash'ijira, cirharhenga omu mubiri gwâge. Ci ojira eby'enshonyi, yehe mubiri gwâge ahemukira. ¹⁹ Nkabaga murhishi oku omubiri gwinyu kali ka-Nyamuzinda ka Mûka Mutagatifu ommubamwo; oyu mwahâbagwa na Nyamuzinda, n'oku murhaciri binyu mwene? ²⁰ Bulya kugulwa mwaguzirwe! Kuziga muhe Nyamuzinda irenge omu mibiri yinyu.

^p6.1 : Ezo ndyâlya, bo batwî b'emmanja barhali bemêzi, bo bapagani barhajira bushinganyanyaya.

^q6.2 : Abashinganyanya bayish'itwîra igulu olubanja, haguma na Kristutu, ye mutwî w'emmanja mukulu.

^r6.12 : Ebyo binwa abantu babi bakag'ibiyumva n'okubikolêsa kubî.

^s6.16 Aha hakengezize Murh 2,24.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

6

Going to Law before Unbelievers

¹Τολμᾶ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; ²ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινούσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; ³οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτι γε βιωτικά; ⁴βιωτικά μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε; ⁵πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν οὐδεὶς σοφός, ὃς δυνήσεται διακρίναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ; ⁶ἀλλ' ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ⁷ἤδη μὲν [οὖν] ὅλως ἥττημα ὑμῖν ἐστὶν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἐαυτῶν. διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ⁸ἀλλ' ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. ⁹ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι θεοῦ βασιλείαν οὐ κληρονομήσουσιν; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενικοῖται ¹⁰οὔτε κλέπται οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοῖδοροι, οὐχ' ἄρπαγες βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν. ¹¹καὶ ταῦτά τινες ἤτε· ἀλλ' ἀπελούσασθε, ἀλλ' ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Glorify God in Your Body

¹²Πάντα μοι ἔξεστιν ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει πάντα μοι ἔξεστιν ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπὸ τινος. ¹³τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν, ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι ¹⁴ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἡγείρεν καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ¹⁵οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. ¹⁶[ἦ] οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν σώμα ἐστίν; Ἔσονται γάρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ¹⁷ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνεύμα ἐστίν. ¹⁸φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστίν ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει. ¹⁹ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματος ἐστίν οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἐαυτῶν; ²⁰ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.

II. Enyigirizo za ngasi lubero

Obuhya n'obulamba

¹ Rhulolage birya mwanyandikiraga. Kuli kwinja omulume arhahume oku mukazi. ² Cikwône akaga k'okujira kubî karhumire, kukwânine ngasi mulume abe na mukâge, na ngasi mukazi abe n'iba. ³ Omulume ajire ebi arhegisirwe okujirira mukâge, naye omukazi ajire ebi arhegisirwe okujirira iba : ⁴ Omukazi nta buhashe agwêrhe oku mubiri gwâge, ali w'iba. Omulume naye kwo na kwo, nta buhashe agwêrhe oku mubiri gwâge, ci ali wa mukâge. ⁵ Harhajiraga owalahirira owâbo; ci bombi banayumvanya, kuhika kasanzi kalebe, lyo mujira nsiku mwashenga. Okubundi mushub'ishubira haguma, Shetani alek'ibona igwarhiro ly'okummushumika erhi buzamba bwinyu burhuma. ⁶ Okwo ndesire lirhali irhegeko, ci kummufa lukogo. ⁷ Nankasimire boshi babe akâni; ci ngasi muntu ahâbwa na Nyamuzinda yâge yâge nshôkano, muguma eyi, owundi era.

⁸ Cikwône abalamba n'abakana mbabwîzire oku kuli kwinja kuli bo bayoôrhe akâni. ⁹ Ci bakaba barhankahash'icîlanga, baje omu buhya; bulya aha omuntu ankahya, ankaja omu buhya.

¹⁰ Nabo abayankîne, alagi irhegeko mbahîre; caba arhali nie, ci Nyakasane : Omukazi amanye ankaleka iba. ¹¹ N'erhi ankamuleka, arhajaga oku wundi mulume, erhi bashub'iyumvanya bo n'iba. Naye omulume amanye ankahulusa mukâge.

¹² Abandi, niene mbabwîzire, arhali Nyakasane, nti: «Erhi mwene wirhu muguma ankaba agwêrhe omukazi orhali mwemêzi, n'oyo mukazi ayemêre okubêra bo naye, arhamuhulusagya. ¹³ N'erhi omukazi ankaba agwêrhe omulume orhali mwemêzi, n'oyo mulume ayemêre okubêra bo naye, arhamulekaga.

¹⁴ Bulyala omulume orhali mwemêzi acêsîbwe^t na mukâge, n'o-mukazi orhali mwemêzi acêsîbwe n'iba oli mwemêzi. Acibaga birhali ntyo, rhinga abana binyu banzinzire. ci buno bali bacêse. ¹⁵ Ci olya orhali mwemêzi^u erhi ankalonza okugenda, anagende; omu kwa bene okwo, olya mwene wirhu erhi mwâli wirhu barhali bashwêke: bulya Nnâmahanga ammuhamagîre mpu mulere n'omurhûla. ¹⁶ K'omanyire, we mukazi, erhi wâciza balo? K'omanyire, we mulume, erhi wâciza mukâwe?

¹⁷ Aha nyuma ly'okwola, ngasi muguma ayôrhe nk'oku Nyakasane anamugabîre, kulya anali erhi Nnâmahanga amuhamagala. Kwo nyigîriza ntyo omu Ekleziya zoshi. ¹⁸ Akaba lebe ali mukembûle erhi ahamagalwa, oyo amanye a-rhakulaga obukembuê bwâge. Orhali mukembûle amango ahamagalagwa, amanye ankaciziga bamukembûla. ¹⁹ Okukembûlwa kuli busha, n'okurhakembûlwa nakwo kuli busha; okushimba amarhegeko ga Nyamuzinda kwône. ²⁰ Ngasi muguma ayôrhe oku anali ayôsire erhi ahamagalwa na Nnâmahanga. ²¹ Ka wali mujâ erhi ohamagalwa? Orhacîyîrhiraga okwo. Ciru wankaba ohashire okurhenga omu bujâ, olonze obunguke mw'obwo bwôrhere bwâwe bw'obujâ. ²² Bulya owali mujâ erhi ahamagalwa muli Nyakasane, Nyakasane amukuzire omu bujâ. Kwo na kwo, orhali mujâ erhi ahamagalwa, akola mujâ wa Kristu. ²³ Kugulwa mwâguzirwe! Mumanye mwakacîjira baja ba bantu.

²⁴ Bene wirhu, ngasi muguma abêre omu bwôrhere izû lya Nnâmahanga lyashangaga alimwo.

²⁵ Oku balamba, ntagwêrhi irhegeko lya Nyakasane ci ihano kwône nahâna, nka muntu okwânine okucîkubagirwa oku bwonjo bwa Nyakasane. ²⁶ Ncîkebi-rwe, nti, oku kuli buno kurhumire, obwo bworhere bwo bukwânine; neci, okwo kwo kuli kwinja oku ngasi muntu. ²⁷ K'oli mushwêke oku mukazi? Orhacilonzagya okushwêkûlwa. K'orhali mushwêke oku mukazi? Orhacilonzagya mukazi. ²⁸ Ci erhi wankayanka omukazi, orhajiziri câha; n'omunyere erhi ankayankwa, arhajiziri câha. Ci abo boshi bayumva amalibuko^v omu mubiri gwâbo, go nannonzize okummuyâsa. ²⁹ Ntya kwo mmubwîzire, bene wirhu: amango gayôfihire. Ntyo abagwêrhe abakazi, babe nka kulya barhabagwêrhi; ³⁰ abadwîrhe balaka, nka kulya ba-rhalaka; abashagalusire, nka kulya barhashagalusiri; abagula, nka kulya barhagwêrhi bici; ³¹ abadwîrhe balya eri igulu, nka kulya barhadwîrhi balya. Bulya obusû bw'eri igulu burhimanga. ³² Nakasimire muyôrhe buzira malibuko. Omuntu orhagwêrhi mukazi, a-shîbirira ebya Nyakasane, alonza kurhi ankasimîsa Nnâmahanga. ³³ Omuntu ogwêrhe omukazi, ashîbirira eby'en'igulu, alonza oku

^t7.14 : Okulungana n'omwemêzi, kuli nka kuja omu cinyabuguma c'abana ba Nnâmahanga; n'okuburhwa omu mulala gw'abakristu, kuli kuburhwa omu cinyabuguma ca Ekleziya.

^u7.15 : Kwo kuderha omukristu muli bo, aleke orhali mukristu acîshoge okubêra haguma erhi nanga.

^v7.28 : Malibuko g'obunyumpa.

ankasimîsa mukâge; ³⁴ na ntyo ali muberemwo. Omukazi orhagwêrhi mulume n'omunyere, bashîbirira e-bya Nyamuzinda, balonza okuba batagatifu omu mubiri n'omu murhima. Ci omukazi waherusire, ashîbirira eby'en'igulu, alonza oku ankasimîsa iba. ³⁵ Okwo nkudesire oku bunguke bwinyu, arhali kuderha nti mmuhire omu murhego, ci nti mmuhise omu bworhere bwinjinja, bulya buhà omuntu okusêrakwo Nyakasane buzira okumugaba.

³⁶ Cikwône erhi omuntu ankakenga abonêsa omunyere wâge enshonyi omu kumuleka akulûluka, n'erhi ankabona oku okwo byanaba ntyo, ajire nk'oku alonzize; erhi nta câha ajizire: amuleke ayankwe. ³⁷ Ci erhi omuntu ankasêra omu mihigo y'omurhima gwâge arhanasêzibwi na ndi, ci oku bulonza bwâge yêne ahige omu murhima okuyôrhana omunyere wâge, erhi ajizire bwinja. ³⁸ Ntyo owaha omwâli omulume erhi kwinja ajizire, n'orhamuhîri mulume erhi ajizire kwinja kulusha.

³⁹ Omukazi, oku iba anacirimwo omuka anali mushwêkere kuli ye; ci erhi iba ankafa, nyamukazi anashwêkûlwa, anahash'ija omu mw'oyu alonzize, ci- kwone muli Nyakasane^w. ⁴⁰ N'obwo, kwo mbwîne, anabona omurhûla kulusha erhi ankayôrha oku anali. Ncîkebirwe nti nani njira Mûka gwa Nyamuzinda.

^w**7.39** okujira obuhya muli Nyakasane kw'omukana erhi mushumbalume: Arhankaja omu mw'orhali mukristu.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

7

Problems concerning Marriage

¹ Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἄπτεσθαι ² διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἔχέτω καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἔχέτω. ³ τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ. ⁴ ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλ' ἡ γυνή. ⁵ μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν, ἵνα σχολάσῃτε τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. ⁶ τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην οὐ κατ' ἐπιταγὴν. ⁷ θέλω δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἑμαυτόν· ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ θεοῦ, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δὲ οὕτως. ⁸ λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἔαν μείνωσιν ὡς καὶ ἐγώ. ⁹ εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμήσατωσαν, κρεῖττον γάρ ἐστιν γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. ¹⁰ τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν παραγγέλλω, οὐκ ἐγὼ ἀλλ' ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι, ¹¹ ἔαν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω, – καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφίεναι. ¹² τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγὼ οὐχ ὁ κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφίετω αὐτήν. ¹³ καὶ γυνὴ εἴ τις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφίετω τὸν ἄνδρα. ¹⁴ ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικὶ καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἅρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἁγία ἐστίν. ¹⁵ εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωρίζεσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιοῦτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ὑμᾶς ὁ θεός. ¹⁶ τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;

The Life Which the Lord Has Assigned

¹⁷ Εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ θεός, οὕτως περιπατεῖτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. ¹⁸ περιτετμημένους τις ἐκλήθη, μὴ ἐπισπᾶσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληται τις, μὴ περιτεμνέσθω. ¹⁹ ἡ περιτομὴ οὐδὲν ἐστίν καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδὲν ἐστίν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. ²⁰ ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ἣ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω. ²¹ δοῦλος ἐκλήθη, μὴ σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύναισαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μάλλον χρήσαι. ²² ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν, ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστιν Χριστοῦ. ²³ τιμὴς ἡγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ²⁴ ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ θεῷ. ²⁵ The Unmarried and Widows Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. ²⁶ Νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστώσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. ²⁷ δέδεσαι γυναικὶ, μὴ ζητεῖ λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικὸς, μὴ ζητεῖ γυναῖκα. ²⁸ ἔαν δὲ καὶ γαμήσῃς, οὐχ ἡμαρτες, καὶ ἔαν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἡμαρτεν· θλίψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἐξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι. ²⁹ τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν τὸ λοιπόν, ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ὣσιν. ³⁰ καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, ³¹ καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. ³² θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ κυρίῳ. ³³ ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῇ γυναικὶ, ³⁴ καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ἡ ἁγία καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρὶ. ³⁵ τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπᾶσθω. ³⁶ Εἰ δὲ τις ἀσχημονεῖ ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἔαν ἡ ὑπέρακμος καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὁ θέλει ποιεῖτω, οὐχ ἁμαρτάνει, γαμείτωσαν. ³⁷ ὃς δὲ ἔστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐδραῖος μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιήσει. ³⁸ ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν ἑαυτοῦ παρθένον καλῶς ποιεῖ καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιήσει. ³⁹ Γυνὴ δέδεται ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἔαν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστίν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. ⁴⁰ μακαριωτέρα δὲ ἐστίν ἔαν οὕτως μένῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ καὶ ἐγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

Enshusho z'abazimu ziri busha; Nyamuzinda ali muguma yêne

¹ Oku gw'enyama zarherekirwe enshushano, rhumanyire oku rhweshi rhugwêrhe obwenge. Obwenge kurhûnza burhûnza, ci obuzigire bwo buyûbaka. ² Omuntu wacîkebwa mpu amanyire akantu, erhi arhacimanya nk'oku bi-kwânîne. ³ Ci erhi omuntu ankasîma Nyamuzinda, anamanyibwa^x na Nyamuzi-nda. ⁴ Kuziga oku gw'enyama zarherekîrwe abazimu, rhumanye oku enshushano y'omuzimu erhali cici en'igulu, na nta wundi Nyamuzinda kuleka olya muguma. ⁵ Bulyâla ciru hakaba banyamuzinda b'obwihambe^y emalunga na hano nshi, -na ntyo hali banyamuzinda banji banji na banyakasane banji ba-nji-, ⁶ kwône kuli rhwe rhwene hali Nyamuzinda muguma yêne, ye Larha, ye na cisisi c'ebintu byoshi, ye mwanalemeragwa, na Nyakasane muguma yêne, ye Yezu Kristu, orhuma byoshi bihaba, onarhuma ruhaha.

Igwarhiro ly'obuzigire: okurhâsarhaza abazamba

⁷ Cikwône obwenge burhali bwa boshi. Baguma, kulya kuba bakomerîre enshushano z'abazimu kuhika buno, banalye enyama z'enterekêro nka nterekeêre, na ntyo omurhima gwâbo, bulya guli muzamba, banayumva gwa mazinga. ⁸ Nanga, arhali ebiryo byo buhushegezaho Nnâmahanga. Erhi rhwankaba rhurhabil'irikwo, rhurhaheze cici; n'erhi rhwankabiryakwo, nta bunguke. ⁹ Ci mumanye olugendo lwinyu muli okwo lurharhumaga abazamba basârhalâ. ¹⁰ Bulyâla, erhi omuntu ankakubona, we ogwêrhe obwenge, oli oku cîbo omu ngombe y'abazimu, k'okwo kurhali kuha oyo muzamba omurhima gw'okulya oku nyama zarherekîrwe abazimu? ¹¹ Na ntyo obwenge bwâwe bwanarhuma oyo muzamba ahera, oyo mwene wirhu Kristu afîraga! ¹² Omu kubîhira bene winyu ntyôla n'omu kubayâgaza omurhima gunali muzamba, Kristu mubîhîre. ¹³ Co cirhumire, erhi ankaba ebiryo byanarhuma mwene wirhu asârhalâ, nta-nkacifa nalîre enyama bundi, Iyo ntag'irhuma mwene wirhu ahirima!

^x8.3 : Okumanyibwa na Nyamuzinda, omu Mandiko matagatifu, kuli kurhona omu masû gâge.

^y8.5 : Abo banyamuzinda n'abo banyakasane b'obwihambe bo bazimu.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α 8

8

Food Offered to Idols

¹ Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι πάντες γινώσιν ἔχομεν. ἡ γινῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ.
² εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὕτω ἔγνω καθὼς δεῖ γινῶναι. ³ εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπὲρ αὐτοῦ. ⁴ Περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἶδωλον ἐν κόσμῳ καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἷς. ⁵ καὶ γὰρ εἶπερ εἰσὶν λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, ⁶ ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατήρ ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ. ⁷ Ἀλλ' οὐκ ἐν πάσιν ἡ γινῶσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνειδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὕσα μολύνεται. ⁸ βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ θεῷ οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν ὑστερούμεθα, οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσεύομεν. ⁹ βλέπετε δὲ μή πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν. ¹⁰ ἐὰν γὰρ τις ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα γινῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνειδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθута ἐσθίειν; ¹¹ ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενὴς ἐν τῇ σῇ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. ¹² οὕτως δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνειδησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε. ¹³ διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

Olwiganyo lwa Paolo: kuhanûla Emyanzi y'Akalembe n'okucibabaza

¹ Ka ntali ntagengwa? Ka ntali ntumwa? Ka mwoyo murhali mulimo gwâni muli Nyakasane? ² Akaba oku bandi ntali ntumwa, kuli mwe mwehe ndi yo; bulya mwoyo, mwe cimanyîso c'obugo bwâni muli Nyakasane. ³ Balya bakambêshera, oku mbashuzize kw'oku: ⁴ Ka rhurhankalya rhunanywe^z. ⁵ Ewe, ka rhurhankahash'ikulikirwa n'omukazi mwemêzi^a, aka ezindi ntumwa, n'aka bene wâbo Nyakasane, n'aka Kefa? ⁶ Nkabaga rhwene rhweki, rhwe na Barnaba, rhwe rhurhayemêrirwi okurhakola? ⁷ Musirika ohi olyûla yêne omukolo gwâge? Ndi ohinga omuzabibu arhanalye oku mburho yago? Ndi oyabula obuso arhananywe oku marha g'obwo buso?

⁸ K'okwo ndesire liri iderha lya bantu kwône? K'irhegeko lyoki lirhakudesiri? ⁹ Omu Irhegeko lya Musa mwo kuyandisirwe, n'pu^b: «*Empanzi ehula emburho, orhayishwêkaga akanwa*». Ka Nyamuzinda anashibirire empanzi? ¹⁰ K'arhali rhwe rhurhumire aderha ntyo? Neci, okwôla rhwe kwayandikiragwa: ohinga kukwânîne ahinge erhi analangalire, n'ohula emburho erhi analangalire oku ayigwêrhekwo ecâge cigabi. ¹¹ Obûla rhwamîraga aminja g'omûka muli mwe, ka kuligi kwa kusômeza erhi rhwankasarûla oku binyu by'en'igulu? ¹² Akaba abandi bagwêrhe obuhashe bw' okujira ntyo kuli mwe: ka rhurhabalushiri? Ci rhwehe rhurhakolêsagya obwo buhashe; ci rhunakaz'ilemba byoshi, nti lyo rhurhag'ifukira Emyanzi y'Akalembe ka Kristu enjira. ¹³ Ka murhamanyiri oku abakola omu ka-Nyamuzinda, ka-Nyamuzinda kababîka, n'oku abakola aha luhêrero, kugabâna bagabâna n'oluhêrero? ¹⁴ Ntyo Nyakasane naye arhegesire mpu abaja bayigiriza Emyanzi y'Akalembe, babîkwe n'Emyanzi y'Akalembe.

¹⁵ Cikwône niehe nta buhashe ciru n'obuguma nakolêsize mw'agwo, ntanayandisiri ebyo byoshi nti lyo mubinjirira. Nfê erhikwo ahali h'okuderha nti omuntu aheze irenge lyâni! ¹⁶ Bulya okuhanûla Emyanzi y'Akalembe lirhali igwârhiro lya bukuze kuli nie; ntagwêrhi oku nankabula bwakujira. N'erhi na-nkaba ntayigîrizizi Emyanzi y'Akalembe, erhi namahera! ¹⁷ Acibaga ogwo mulimo ngujira omu kulonza kwâni, neci, singa nankwânîne oluhembo; ci akaba kurhali kulonza kwâni, kwo kuderha oku buli burhindisi nahabirwe. ¹⁸ Oluhembo lwâni luligi luhi? Lw'olu: omu kuyigîrizizi Emyanzi y'Akalembe, nyihâne buzira kuhembwa, ndeke okukolêsa obuhashe mpîrwe n'Emyanzi y'Akalembe.

¹⁹ Neci, n'obwo nali ntagengwa oku bantu boshi, nacîjizire mujà wa boshi, nti lyo ncungula banji bwenêne. ²⁰ Omu Bayahudi nacîjizire Muyahudi, nti lyo ncungula Abayahudi. Omu bantu barhegekwa n'Irhegeko, nacîjira muntu w'Irhegeko, n'obwo ntali w'Irhegeko, nti lyo ncungula abarhegesirwe n'Irhegeko^c. ²¹ Omu barhajira irhegeko, nacijira muzira-irhegeko, n'obwo ntali muzira-irhe-geko lya Nyamuzinda, bulya ntegesirwe n'irhegeko lya Kristu, nti lyo ncungula abarhajira irhegeko. ²² Nacîjira ngonyi omu ngonyi, nti lyo ncungula engonyi. Nacîjira byoshi kuli byoshi, nti lukabà lufù, kakabà kalamo, kuhika ncizemwo baguma. ²³ N'ebyo byoshi Myanzi y' Akalembe mbijirira, nti lyo nshangîra aminja gayo.

²⁴ Ka muhabire oku abajà mashigwê g'okulibirha, boshi balibirha, ci mugu-ma yêne ohâbwa oluhembo? Kuziga mulibirhe ninyu, lyo muhâbwa oluhembo. ²⁵ Ngasi oja mashigwê analeke byoshi. Kuderha mpu ahâbwe obukuze bwa lusiku luguma. Rhwehe irenge rhukolera liri ly'ensiku n'amango. ²⁶ Na nani kwo ndwîrhe nalibirha ntyo, arhali aka orhamanyiri emunda ayêrekîre; kwo ndwîrhe nalwa ntyo, arhali aka owashurha omu cirêre. ²⁷ Omubiri gwâni na-ngubambule, ngujire cifa, nti nakaba namabwîriza abandi nnarnbul'itumula.

^z9.4 «kulya n'okunywa» omu kurhabâlwa n'abemêzi.

^a9.5 : Oyo mukazi mwemêzi (ᾠδελφῆν γυναικα mukazi mwâli wirhu omu buyemêre) wakâg'ikulikira entumwa, ali wa kubarheganyiza ebikwanîne, lyo barhag'itheza amango n'okushîbirira ebiryo n'enyambalo.

^b9.9 : Lush 25,4.

^c9.20 : Irhegeko lya Musa eryo badesire ahâla.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

9

The Rights of an Apostle

¹ Οὐκ εἰμι ἐλεύθερος; οὐκ εἰμι ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐόρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ; ² εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμι ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγὶς μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ. ³ Ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν ἐστὶν αὕτη. ⁴ μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πεῖν; ⁵ μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κηφᾶς; ⁶ ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρναβᾶς οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ ἐργάζεσθαι; ⁷ τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπέλωνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; ⁸ Μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; ⁹ ἐν γὰρ τῷ Μωϋσέως νόμῳ γέγραπται, Οὐ κημώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ ¹⁰ ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγγράφη ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. ¹¹ εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπεύραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; ¹² εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς; Ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μὴ τινα ἐγκοπὴν δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. ¹³ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερά ἐργαζόμενοι [τὰ] ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; ¹⁴ οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ¹⁵ ἐγὼ δὲ οὐ κέχρημαι οὐδενὶ τούτων. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτως γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ – τὸ καύχημά μου οὐδεὶς κενώσει. ¹⁶ ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστιν μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπὶ κεῖται· οὐαὶ γάρ μοι ἐστὶν ἐὰν μὴ εὐαγγελίσωμαι. ¹⁷ εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι ¹⁸ τίς οὖν μοῦ ἐστὶν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον εἰς τὸ μὴ καταχρησασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ¹⁹ Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἑμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω ²⁰ καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω ²¹ τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδάνω τοὺς ἀνόμους ²² ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. ²³ πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι. ²⁴ Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. ²⁵ πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. ²⁶ ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλως, οὕτως πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων ²⁷ ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μὴ πως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

Obwirhonzi n'olwiganyo lw'Israheli

¹ Bulya, yagi bene wirhu, ntalonza muhabe: balarha boshi bakag'ilangûlwa enjira n'ecitu, boshi bayikiraga enyanja, ² boshi bacêsibwa muli Musa omu citu n'omu nyanja, ³ boshi balya kalyo kaguma k'enyanya, ⁴ bananywa boshi cinyôbwa ciguma c'enyanya. Bakag'inywa oku mîshi g'omu ibuye ly'enyanya lyâli libalusize; n'eryôla ibuye lwâli lwiganyo lwa Kristu^d. ⁵ Cikwône banji muli bo barhasimîsagya Nnâmahanga; kwarhuma emibiri yâbo yalambama omu mpinga. ⁶ Ebyôla byâbîre mpu lyo rhubonerakwo olwiganyo, mpu lyo rhulek'iba n'enyifinjo mbî akâbo. ⁷ Murhagashanizagya enshushano z'abazimu aka baguma muli bo, kulya biyandisirwe, mpu^e: «*Olubaga lwatamala mpu balye bana-nywe, okuhandi banaciyimuka mpu basâme*». ⁸ Rhumanye rhwankajira eby'enshonyi aka baguma muli bo; bahungumukamwo bihumbi makumi abiri na bi-sharhu omu lusiku luguma. ⁹ Rhurharhangulaga Nyakasane aka baguma muli bo; enjoka zabaherêrekeza^f. ¹⁰ Murhacidudumaga aka baguma muli bazigululwa na Kaheza^g.

¹¹ Ebyo byoshi byabayishîre mpu bibe lwiganyo, byanayandisirwe mpu rhubonereho, rhwe rhwahika omu nsiku nzinda^h. ¹² Ntyo, ocîkebirwe mpu ayîmanzire, amanye ankahirima. ¹³ Nta mango musag'igwârhwâ n'amashumi galushire emisi y'omuntu. Akanwa ka Nyamuzinda karhagaluka; arhankaziga mwashumikwa okulushire emisi yinyu. Ci haguma n'amashumi, ammuha oku mwagafuma n'emisi mwagalamwo.

Ebiryo by'enterekêro. Okurhayinjibana n'abagashâniza abazimu

¹⁴ Co cirhumire, yagi bîra bâni, muyâke okugashaniza enshushano z'abazimu. ¹⁵ Nammushambâza kulya omuntu ashambâla n'abantu bagwêrhe obukengêre mwene muyumve oku ndesire. ¹⁶ Akabehe k'omugisho rhugisha, ka burhali bushangîre bw'omuko gwa Kristu? Omugati rhubega, ka burhali bushangîre bw'omubiri gwa Kristu? ¹⁷ Kulya kuba omugati guli muguma gwône, ciru rhukaluga, rhuli mubiri muguma gwône, bulya rhweshi rhushangîra ogwo mugati muguma. ¹⁸ Mulole Israheliⁱ nk'oku ali oku bworhere bw'omubiri. Ka abalya ebi barherekêraga erhi barhalungîni n'omulinzi barherekêreragaho? ¹⁹ Kwo kuderha kurhi okwo? Ka kuli kuderha oku enyama barherekîre enshushano ziri kantu? Nisi ka kuligi kuderha oku enshushano kali kantu? ²⁰ Nanga! Ci ebi barherekêra, bashetani babirherekêra, ci arhali Nyamuzinda birherekêrwa. Ntalonza mushangîre n'abashetani. ²¹ Murhakanywêra oku kabehe ka Nyakasane, makanashub'inywêra oku kabehe k'abashetani. Murhankashangîra ecîbo ca Nyakasane, makanashub'ishangîra ecîbo c'abashetani. ²² Nkabaga kutula rhwalonza okutula obwâgalwa bwa Nyakasane? Ka kulusha rhumulushirage misî?

Okurhasarhaza

²³ «Ntaco ntagwêrhi obuyemêre bw'okujira»; ci arhali byoshi bigwêrhe akamalo. «Ntaco ntagwêrhi obuyemêre bw'okujira»; ci arhali byoshi biyûbaka. ²⁴ Ntaye olonzagye obunguke bwâge yêne, ci alonze obw'abandi. ²⁵ Mulye ngasi byoshi baguza omu cibuye, buzira kudôsa erhi kuyôboha omurhima gwayish'immulya kurhuma. ²⁶ Bulya igulu liba lya Nyakasane n'ebimuba byo-shi^j. ²⁷ Erhi omuntu orhali mwemezi ankakuhamagala okanayemêra okuja emwâge, onalye ngasi hyoshi akakusholôlera, buzira kudôsa erhi kuyôboha omurhima gwayish'ikulya kurhuma. ²⁸ Cikwône erhi ankakubwîra, erhi: «Ebi byarherekîrwe abazimu», orhabiryagakwo, erhi olya wakubwîraga orhuma bo n'omurhima gwâge.

^d10.4 : Akalyo k'enyanya, gwo mâna, n'ecinyobwa c'enyanya, go mîshi garhengaga omu ibuye. Amâna n'amîshi g'omu ibuye, biri lwiganyo lw'Obukanstiya.

^e10.7 : Lub 32, 6.

^f10.9 enjoka zabaherêrekeza: Mib 20-21; erhi bagalamira enjoka y'omulinga bafuma; lwiganyo Kristu acishozire: Yow 3, 14.

^g10.10 : Lush 9, 8, okuciduduma: Lub 16.

^h10.11 : Ensiku nzinda gwo ganôla mango, kurhenga okuyisha kw'Omucunguzi kuhika okuyu-rha kw'igulu.

ⁱ10.18 : Israheli w'obworhere bw'omubiri, ye Israheli w'en'igulu, Israheli w' ababula-buyemêre. Ekleziya yo Israheli wa Nyamuzinda, Israheli w'abemêzi, Israheli w'okunali.

^j10.26 : Lul 23,1.

²⁹ Omurhima ndesire, gurhali ogwâwe, ci ogw'owundi. Bu-lya cici cankarhuma nie ntagengwa narhegekwa n'omurhima gw'owundi muntu? ³⁰ Erhi nankalya akantu nanavuga Nnâmahanga omunkwa, cici cankacirhuma nagayirwa akantu ndwîrhe navugira omunkwa? i Okujira byoshi oku izino lya Nyakasane n'okuha abandi olwiganyo lwinja . ³¹ Kuziga kubire kulya, kubire kunywa, na ngasi hyoshi mwankajira, byoshi mubijire oku kukuza Nnamaha nga. ³² Mumanye mwankasarhaza Abayahudi, nisi erhi Abagereki, nisi erhi Ekleziya ya Nyamuzinda, ³³ nk'okfila niono nciseza okusimisa boshi omu ngasi kantu. Ntalonza bunguke bwani, ci bunguke bwa banji, nti lyo bacunguka.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

10

Warning against Idolatry

1 Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλῃν ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διήλθον ² καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐβαπτίσθησαν ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ ³ καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν βρῶμα ἔφαγον ⁴ καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν ἔπιον πόμα· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ ἦν ὁ Χριστός. ⁵ ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεός, κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ⁶ ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κάκεῖνοι ἐπεθύμησαν. ⁷ μὴδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε καθὼς τινες αὐτῶν, ὥσπερ γέγραπται, Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πεῖν καὶ ἀνέστησαν παίζειν. ⁸ μὴδὲ πορνεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν καὶ ἔπεσαν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες. ⁹ μὴδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστόν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπείρασαν καὶ ὑπὸ τῶν ὄψεων ἀπώλλυντο. ¹⁰ μὴδὲ γογγύζετε, καθάπερ τινὲς αὐτῶν ἐγόγγυσαν καὶ ἀπώλυντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. ¹¹ ταῦτα δὲ τυπικῶς συνέβαινεν ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν. ¹² ὥστε ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση. ¹³ πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν. ¹⁴ Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας. ¹⁵ ὥς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὁ φημι. ¹⁶ τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; ¹⁷ ὅτι εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν, οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. ¹⁸ βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθιόντες τὰς θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσίν; ¹⁹ τί οὖν φημι; ὅτι εἰδωλόθυτόν τί ἐστίν ἢ ὅτι εἰδωλὸν τί ἐστίν; ²⁰ ἀλλ' ὅτι ἃ θύουσιν, δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ [θύουσιν]· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. ²¹ οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων, οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων. ²² ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;

Do All to the Glory of God

²³ Πάντα ἔξεστιν ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα ἔξεστιν ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. ²⁴ μὴδεις τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω ἀλλὰ τὸ τοῦ ἐτέρου. ²⁵ Πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μὴδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ κυρίου γὰρ ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. ²⁷ εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μὴδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν. ²⁸ ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ, Τοῦτο ἱερόθυτόν ἐστιν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνείδησιν ²⁹ συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τοῦ ἐτέρου. ἵνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; ³⁰ εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ; ³¹ εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. ³² ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε καὶ Ἑλλησιν καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, ³³ καθὼς καὶ γὰρ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω μὴ ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ σύμφορον ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν.

11

¹ Munyige nk'okûla nani nyiga Kristu.

Oku abakazi bakwânîne okuyôrha

² Mmusîmire bulya omu ngasi kantu munankegêre, na bulyâla munakashi-mba emigenzo nammusigiraga. ³ Cikwônene nnonzize mumanye oku ngasi mulume Kristu ye Nnawâbo; n'omukazi nnawâbo ye mulume; naye Kristu nnawâbo ye Nyamuzinda. ⁴ Omulume washenga erhi owalêba^k n'irhwe libwîke, anabonêsa nnawâbo enshonyi. ⁵ Ci naye omukazi washenga erhi owalêba n'irhwe lirhali libwîke, anabonêsa nnawâbo enshonyi; bulya erhi kw'ali nk'ohalanguzîbwe. ⁶ Omukazi erhi ankaleka okucîbwika irhwe, amomagwe n'emviri nazo! Ci akaba ziri nshonyi oku mukazi okukûlwa emviri erhi okuhalanguzibwa irhwe, abwîke irhwe lyâge!

⁷ Omulume yehe kurhakwânîni acîbwike irhwe, bulya ali nshusho anali bulangashane bw'irenge lya Nyamuzinda. Naye omukazi ali bulangashane bw'irenge ly'omulume. ⁸ Bulyâla arhali omulume ye warhengaga oku mukazi, ci omukazi ye warhengaga oku mulume; ⁹ arhanali omulume ye walemeragwa omukazi, ci omukazi ye walemeragwa omulume. ¹⁰ Okwôla kwo kurhumire kukwânîne omukazi ayambale omu irhwe ecimanyîso c'obukulu bw'iba erhi ba-malahika^l barhuma. ¹¹ Caba, muli Nyamuzinda, nta mulume buzira mukazi, na nta mukazi buzira mulume. ¹² Bulyala, neci, omukazi oku mulume arhengaga, ci n'omulume naye mukazi omuburha, na byoshi kuli Nyamuzinda birhenga.

¹³ Lero mwene mulutwe. Ka kukwânîne omukazi ashenge Nnâmahanga n'irhwe lirhali libwîke? ¹⁴ K'obworhere bw'omuntu bwone burha- mmuyigîriza oku ziri nshonyi oku mulume okujira emviri ndîri-lîri, ¹⁵ ci oku mukazi liri irenge okujira emviri ziri ntyo? Bulya ahabagwa emviri mpu zibwîkire irhwe lyâge. ¹⁶ Hakabâga osîmire okuja kadali, rhwehe rhurhakomerera kwa bene okwo, n'Ekleziya za Nyamuzinda zirha kukomera.

Ishêga lya Nyakasane

¹⁷ Obûla ndwîrhe nammuhanûla, (lekagi mmubwire oku) ntammusîmiri bulya okuja kwinyu haguma kurhamujirira minja, ci mabî. ¹⁸ Burhanzi, nayumvîrhe mpu amango muli haguma omu ndêko, muli mwe hanabe abaciberûla, n'okwôla nkuyemîre obwo, ci arhali kwoshi. ¹⁹ Neci, kukwânîne habe empiriri muli mwe, lyo abantu b'enkomedu zikomîre bamanyikana. ²⁰ Mwehe erhi mwac'ija haguma, kurhaciri kuderha mpu mulye Ishêga^m lya Nyakasane. ²¹ Bulya erhi muhika oku cîbo, nta kucilinda abandi, ci ngasi muguma ajekwo alya ebyâge yêne; na ntyo oku baguma bafa n'ishali, abandi erhi balalusire. ²² Nkabaga murhajira emwa binywe mwankalira munanywe? Nisi erhi kugaya Ekleziya ya Nyamuzinda n'okulimbira abarhagwêrhi bici? Kurhi nammubwîra lero? Ka mpu mmukuzagye? Nanga, ntammukuzizi kuli okwo.

²³ Neci, nani ebi nabwiragwa na Nyakasane byo nammuyigirizize: Obudufu Nyakasane Yezu agwarhagwamwo, ayanka omugati, ²⁴ n'erhi aba amavuga omunkwa, agubega, erhi: «Eci guli mubiri gwani gwahanwa mwe murhuma; ninyu mukajira ntyo lya munkengera». ²⁵ Kwo na kwo, erhi bayûs'ilya, anaciyanka akabehe, erhi: «Aka kabehe eri ndagâno mpyâhya y'omuko gwâni; mukajira ntyo ngasi kunywa lya munkengêra». ²⁶ Neci, ngasi kulya kw'ogu mugati na ngasi kunywa kw'aka kabehe, erhi mumanyîsize olufû lwa Nyakasane, kuhika olusiku anayishe. ²⁷ Co cinarhumire, ngasi yeshi olya kw'ogwo mugati erhi onywa kw'ako kabehe ka Nyakasane arhanakwânîni, ayish'ijisibwa lubanja erhi mubiri n'omuko gwa Nyakasane birhuma.

²⁸ Kuziga ngasi muguma acije emurhima, agal'ilya kw'ogwo mugati ananywe kw'akwo kabehe. ²⁹ Bulya owalya n'okunywa arhanakengiri oku guli Mubiri gwa Nyakasane, erhi kulya afîre n'okunywa olufû lwâge.

^k11.4 : Okulêba kuli kuderha n'obuzibu bwa Mûka Mutagatifu ebinwa by'okuhanûla abandi n'okubarhabâla, okusoma omu mirhima n'okumanyîsa ebyayish'iba.

^l11.10 : Bamalahika bo bali nka balanzi b'omurhûla omu ndêko z'abemêzi; okuderha oku bamalahika bali aha ab'emêzi bali omu ndêko, kuli kuyemêra kulya Yezu aderhaga oku amango babiri erhi basharhu bakacîgusha omu izino lyâni nani nanaba ekarhî kâbo. Nnâmahanga bamalahika akolêsa okuyegera abantu; lola ya Gabriyeli, Rafaeli na Mikaele; na bamalahika b'abana bakabona obusu bwa Nyamuzinda burhahusa, Mt 18, 10.

^m11.20 : Ishêga likengêza liryâ Ishêga ly'olwa-Kani lutagatifu, erhi Mwâmi Yezu ajira Obukaristiya, anahâ entumwa zage irhegeko ly'okukajira akâge. Abakorinti bakâg'irhang'ilya, bananywe embere ly'okurherekêra enterekêro y'Emisa.

³⁰ Eco co cirhumire muli mwe banji bali balwâla, n'abandi bali bazamba, na barhali banyi bafire. ³¹ Acibâga rhucîja emurhima, rhinga rhurahêkwa lubanja . ³² Nyakasane akarhuhêka lubanja erhi kurhukoma arhukoma, Iyo rhulek'ihanwa haguma n'igulu.

³³ Muyumvirhage obwo, bene wirhu, amango muyishire haguma omu Ishêga, munalindane. ³⁴ Erhi hankajira oshalisire, analîre aha mwâge, Iyo mulek'ijîra haguma okuyish'ihanwa. Ebindi niene nâbikomeza amango nâyisha.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

11

¹ μιμηταί μου γίνεσθε καθώς κάγω Χριστοῦ.

Covering the Head in Worship

² Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς ὅτι πάντα μου μέμνησθε καί, καθώς παρέδωκα ὑμῖν, τὰς παραδόσεις κατέχετε. ³ Θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς ἐστίν, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ θεός. ⁴ πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. ⁵ πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῃ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς· ἐν γὰρ ἐστίν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρμημένῃ. ⁶ εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. ⁷ ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστίν. ⁸ οὐ γὰρ ἐστίν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός ⁹ καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα. ¹⁰ διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. ¹¹ πλὴν οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρός οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς ἐν κυρίῳ ¹² ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός· τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. ¹³ ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστίν γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ θεῷ προσεύχεσθαι; ¹⁴ οὐδὲ ἡ φύσις αὐτῇ διδάσκει ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ ἀτιμία αὐτῷ ἐστίν, ¹⁵ γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾷ δόξα αὐτῇ ἐστίν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται [αὐτῇ]. ¹⁶ Εἰ δὲ τις δοκεῖ φιλόνηκος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.

Abuses at the Lord's Supper

¹⁷ Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖσσον ἀλλ' εἰς τὸ ἥσσον συνέρχεσθε. ¹⁸ πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν καὶ μέρος τι πιστεύω. ¹⁹ δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα [καί] οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. ²⁰ Συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστιν κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν ²¹ ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὅς μὲν πεινᾷ ὅς δὲ μεθύει. ²² μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἡ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἶπω ὑμῖν; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ.

The Institution of the Lord's Supper (Mt 26.26-29; Mk 14.22-25; Lk 22.14-20)

²³ Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον ²⁴ καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν, Τοῦτό μου ἐστίν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ²⁵ ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δεῖπνῆσαι λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστίν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὡσάκις ἐὰν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ²⁶ ὡσάκις γὰρ ἐὰν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε ἄχρι οὗ ἔλθῃ. Partaking of the Supper Unworthily ²⁷ Ὡστε ὅς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ πίνη τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. ²⁸ δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω ²⁹ ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ σῶμα. ³⁰ διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. ³¹ εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα ³² κρινόμενοι δὲ ὑπὸ [τοῦ] κυρίου παιδεύομεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. ³³ ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. ³⁴ εἴ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. Τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

Enshôkano za Mûka Mutagatifu

¹ Eby'enshôkano za Mûka Mutagatifu, bene wirhu, ntalonzize mubihabe. ² Erhi muciri bapagani, ninyu mwene murhakuhabiri, mwakag'ibona bammusunikire ebwa nshushano z'orhuduma. ³ Co cirhumire nammubwîrakwo: nta muntu wankaba adwîrhe aderhezibwa na Mûka gwa Nyamuzinda akabul'iderha mpu «Yezu akahera», na ntaye wankaderha mpu «Yezu ye Nyakasane», arhanali oku buhashe bwa Mûka Mutagatifu.

Empiriri z'enshôkano n'obugula bwâzo

⁴ Neci, nshôkano za Mûka ziri za ngasi lubero; ci Mûka ali muguma yêne. ⁵ Hali na mbero nyinji z'oburhumisi, ci Nyakasane ali muguma yêne. ⁶ N'emikolo guli mwandu, ci Nyamuzinda anali muguma yêne okola byoshi muli boshi. ⁷ Cikwônene Mûka aciyêrekana muli ngasi muguma oku bunguke bwa boshi. Baguma bâhîrwe na Mûka iderha ly'obushinganya, n'abandi bashobôla iderha ly'obumanye muli oyôla Mûka muguma yêne. ⁸ Baguma bahîrwe obuyemeêre muli oyôla Mûka muguma yêne, n'abandi enshôkano y'okufumya muli oyôla Mûka muguma yêne. ⁹ Hali owahabirwe obuhashwe bw'okujira ebisômerîne, n'owundi ahâbwa enshôkano y'obulêbi; baguma bahîrwe enshôkano y'okumanya ebiri omu murhima, abandi enshôkano y'okumanya endimi, n'abandi enshôkano y'okuzihugûla. ¹⁰ Ci ebyo byoshi bijirwa na Mûka muguma yêne, ye nagabira ngasi yeshi enshôkano zâge nk'oku analonzize yêne.

Olwiganyo lw'omubiri gw'omuntu.

¹² Nka kulira omubiri guba mugumaⁿ, erhi gunagwêrhe birumbu binji, na nka kulira ebirumbu by'omubiri biba mwandu, binabul'ijira mubiri muguma gwone, kwo Kristu naye ali. ¹³ Na nirhu Mûka muguma rhwabatizibagwamwo rhweshi; mpu lyo rhuba mubiri muguma gwône; Abayahudi n'Abagereki, abajâ n'abarhali omu bujâ, na mweshi Mûka muguma rhwanywesîbwe, . ¹⁴ Kwo binali omubiri cirhaba cirumbu ciguma cône, ci binji haguma. ¹⁵ Okugulu erhi kwankaderha, erhi: «Ntali kuboko; kuziga ntali w'oku mubi-ri», k'okwôla kunarhumage kurhaba kw'oku mubiri? ¹⁶ Nako okurhwiri erhi kwankaderha, erhi: «Obu ntali isû, kuziga ntali w'oku mubiri», k'okwôla kunarhumage kurhaba kw'oku mubiri? ¹⁷ Omubiri gwoshi gucibaga isû, singa oku-rhwiri ngahi kuba? Gwoshi gucibaga kurhwiri, izulu singa ngahi liba? ¹⁸ Caba Nyamuzinda agwisire ebirumbu byoshi byoshi ngasi ciguma omu mubiri nk'okuku analonzize. ¹⁹ Byoshi bicibaga cirumbu ciguma, omubiri singa ngahi guli? ²⁰ Ci ebirumbu biba binji, n'omubiri guba muguma. ²¹ Ntyo isu lirhankabwîra okuboko, erhi: «Ntakulagirikwo»; irhwe nalyo lirhankabwîra amagulu, erhi: «Nta bulagîrire bwinyu ngwêrhe». ²² Ciru ebirumbu by'omubiri rhubona birhajira nsimiko, byo rhulagîrerekwo kulusha. ²³ N'ebirhuderha mpu byo byankakengwa okunyi, byo rhukenga kulusha ebyâbo. Na ntyo ebirumbu rhubonera enshonyi byo rhukenga kulu-sha; ²⁴ ci ebirumbu rhurhabonera nshonyi nta bulagîrire bigwêrhe bw'okukengwa. Na Nyamuzinda, omu kulema omubiri gw'omuntu, ebirumbu birhajira lukengwa byo ahîre okukengwa kulusha, ²⁵ mpu lyo omu mubiri mulek'iba o-bwiyungule, ci mpu lyo ebirumbu bikaz'ishîbirirana. ²⁶ Cirumbu ciguma cikababala, ebindi birumbu byoshi binababale bo naco. Cirumbu ciguma cikaja irenge, ebirumbu byoshi binashagaluha haguma naco.

²⁷ Na ninyu muli mubiri gwa Kristu, munali birumbu ngasi muguma muli mwe. ²⁸ Omu Ekleziya hali aba Nyamuzinda ajizire: burhanzi ntumwa obwa kabiri balêbi, bwa kasharhu bigîriza; okuhandi ahiraho obuashwe bw'okujira ebisômerîne, n'enshôkano z'okufumya, n'ez'okurhabâla abali omu bulagîrire n'ez'okurhegeka, n'ez'okuderha endimi za ngasi lubero. ²⁹ Ka boshi baligi ntumwa? Ka boshi baligi balêbi? Ka boshi baligi bigiriza? Ka boshi bajira ebisômerîne? ³⁰ Ka boshi bagwêrhage enshôkano y'okufumya? Ka boshi baderha endimi? Ka boshi bahugûla endimi?

ⁿ12.12 :Kulya omubiri gulunga ebirumhu gunabijira biguma, kwo Kristu naye alunga abakristu boshi anabajira baguma omu Ekleziya.

Obuzigire yo nshôkano elushire ezindi zoshi

³¹ Mulwîre eshôkano zikulîre ezindi . Ciru nankola nammuyêreka: enjira elushire ezindi zoshi.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

12

Spiritual Gifts

¹ Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. ² Οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἰδωλα τὰ ἄφωνα ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγόμενοι. ³ διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει, Ἀνάθεμα Ἰησοῦς, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν, Κύριος Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. ⁴ Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα ⁵ καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσιν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος ⁶ καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσιν, ὁ δὲ αὐτὸς θεὸς ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ⁷ ἐκάστῳ δὲ δίδεται ἢ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ⁸ ὧς μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ⁹ ἐτέρω πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλω δὲ χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ἐνὶ πνεύματι, ¹⁰ ἄλλω δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλω [δὲ] προφητεία, ἄλλω [δὲ] διακρίσεις πνευμάτων, ἐτέρω γένη γλωσσῶν, ἄλλω δὲ ἑρμηνεῖα γλωσσῶν ¹¹ πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται.

One Body with Many Members

¹² Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἑστίν καὶ μέλη πολλὰ ἔχει, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἐν ἑστίν σῶμα, οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ¹³ καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες ἐν πνεύμα ἐποτίσθημεν. ¹⁴ καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέλος ἀλλὰ πολλά. ¹⁵ ἐὰν εἴπῃ ὁ ποῦς, Ὅτι οὐκ εἰμὶ χεὶρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος; ¹⁶ καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς, Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος; ¹⁷ εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὁσφρησις; ¹⁸ νυνὶ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. ¹⁹ εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἐν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα; ²⁰ νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἐν δὲ σῶμα. ²¹ οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί, Χρεῖαν σου οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσίν, Χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω ²² ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, ²³ καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει, ²⁴ τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρεῖαν ἔχει. ἀλλ' ὁ θεὸς συνεκέρασεν τὸ σῶμα τῷ ὑστερουμένῳ περισσοτέραν δοῦς τιμὴν, ²⁵ ἵνα μὴ ἡ σχίσμα ἐν τῷ σώματι ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσιν τὰ μέλη. ²⁶ καὶ εἴτε πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη. εἴτε δοξάζεται [ἐν] μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. ²⁷ Ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. ²⁸ καὶ οὖς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. ²⁹ μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις; ³⁰ μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; ³¹ ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα. Καὶ ἐτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

13

¹ Ciru nankamany'ishambâla endimi z'abantu n'eza bamalahika, nka nta buzigire ngwêrhe, erhi kwo nandi mulinga muvuze, nisi erhi nka kula ecûma c'amarhale cikomombe cirhengamwo izû . ² Ciru nankaba ngwêrhe obuhashe bw'okulêba, nkanamanya amahwe goshi; n'amenge goshi; ciru na- nkagwârha obuyemêre bwimâna, bulya bwankamanyula entondo, nka nta buzigire njira, erhi nnandi busha. ³ Ciru nankagabira abakenyi ebi njira byoshi, omubiri gwâni ciru nankagufomeka wa ngulumira, nka nta buzigire ngwêrhe, erhi bunali busha.

⁴ Obuzigire burhûla;
obuzigire burhabâlana;
obuzigire burhayagalwa;
obu-zigire burhahalanjika ;
burhanacikunga;

⁵ obuzigire burhajira akantu karha-kwânini,
burhacîlongeza, burhaba burhe, burhanabîka mujina.

⁶ Obuzigire bu-rhasîma okubî kukâba, ci busîma okwinja kukâba.

⁷ Obuzigire bubabalira byo-shi, buyemêra byoshi, bulangalira byoshi, bunalembere byoshi.

⁸ Nta mango obuzigire bwâhwe. Ci amalêbi gohe kuyûrha gâûrhe; endimi kuguguma zâgugume; amenge kuhirigirha gahirigirhe. ⁹ Bulya ebi rhuyishi biba bya bihimbi n'ebi rhulêba biba bya bihimbi.

¹⁰ Amango ebîmana byâyisha, eby'ebihimbi byanayegûka. ¹¹ Erhi nciri mwana murho, nakag'iganîra nka murhumba nakag'ikagerêreza nka murhumba, nanakarhimanya nka murhumba, ci erhi mbâ mulume, naleka eby'eburho. ¹² Buno rhucidwîrhe rhwabonera omu cilolero olubwibwi lurhuli omu masû , ci ago mango rhwayish'ibona bwinjinjaa amasû omu masû. Buno obumanye bwâni buli bwa bihimbi, ci ago mango nâmanya nk'oku mmanyirwe^o.

¹³ Buno obuyemêre n'obulangalire n'obuzigire ho biri oku binali bisharhu; cikwône muli ebyo ecikulîre ebindi bwo buzigire.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

13

Love

¹Εάν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. ²καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὅρη μεθιστάναι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι. ³κἂν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυχήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι. ⁴Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται ἡ ἀγάπη, οὐ ζηλοῖ, [ἡ ἀγάπη] οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, ⁵οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, ⁶οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ. ⁷πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. ⁸Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖται, καταργηθήσονται· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται. ⁹ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. ¹⁰ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. ¹¹ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος· ὅτε γέγονα ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. ¹²βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. ¹³νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη. I ' ' 13, 12: N a kulya Nyamuzinda amman y ire.

Empiriri z'enshōkano zigwêrhe amakwânane kuli boshi

¹ Mucisêze okubona obuzigire; mulongereze n'enshōkano za Mûka Mutagatifu, ci bwenêne enshōkano y'obulêbi. ² Bulyâla oderha omu ndimi mwandu, arhali bantu aderheza, ci Nyamuzinda. Ntaye omuyumva, ci anakaderhezibwa na Mûka ebirhankayumvikana. ³ Omuntu olêba yêhe, bantu aderheza, kuyigîriza ayigîriza, kuhanûla ahanûla, kurhûliriza arhûliriza. ⁴ Oderha ndimi nyinji, yêne ociyigîriza; olêba, ayigîriza endêko y'abemêzi. ⁵ Ntankabaga mweshi muderhe ndimi mwandu, nanasîma kulusha mulêbe; bulyâla olêba alushire oderha endimi, akaba owaderha endimi arhahugwîri, Iyo endêko y'abemêzi erhenzamwo enyigîrizo.

⁶ Bene wirhu, erhi nankammuganîza omu ndimi, erhi kwinja kuci mmujirirage, akaba ntâco mmufulûlire, n'akaba ntâco mmumanyîsize, n'akaba ntâco mmulêbîre na ntâco mmuyigîrize? ⁷ Kwo biri ntyo ebirhajira buzîne, aka-rhera erhi olulanga, erhi byankayumvisa izû; kurhi omuntu ankamanyu bici akarhera kazihire, nisi erhi olulanga, akaba amazû gâbyo garhatwîkanusiri bwinja? ⁸ Nagwo omushekera erhi izû lyâgwo lyankaba lirhatwîkanusiri, ndi wankashîbirira mpu aja oku bîrha? ⁹ Ninyu kwo n'okwo; erhi olulimi lwinyu lwankaba lurhadesiri ebinwa bihumanusire, kurhi bankayumva ebi mudesire? Erhi omu cirere mudwîrhe mwaganîrira. ¹⁰ Omu igulu muli ntishi mpiriri inga za ndimi, na nta luguma lurhayumvikana. ¹¹ Ci erhi nankahaba eci enderho zidesire, nanaba munya-mahanga kuli olya waderha, n'odwîrhe waderha anaba munya-mahanga kuli nie. ¹² Ntyo ninyu, kulya kuba mudwîrhe mwalonza e-nshōkano za Mûka, mucisêze okulushana mulizo, Iyo endêko y'abemêzi erhenzamwo obunguke. ¹³ Co cirhumire, oderha endimi, akwânîne ashenge enshōkano y'okuzihu-gûla. ¹⁴ Bulya erhi nankashenga omu ndimi, omûka gwânî gwanashenga, ci nta bunguke obukengêre bwânî bwankakulamwo^p. ¹⁵ Kurhi omuntu ankajiraga o-bwo? Nanashenga n'omûka gwânî, nanashenga n'obukengere bwânî; nanayimba n'omûka gwânî, nanayimba n'obukengêre bwânî. ¹⁶ Caba erhi wankakuza Nnâmahanga omu mûka mwône^q, kurhi omuntu kwône ankashuza «Amen!» oku munkwa gwâwe, arhanamanyiri bici odesire? ¹⁷ Neci, okuvuga omunkwa kwâwe kuli kwinja, cikwône owundi arhankarhenzamwo enyigîrizo. ¹⁸ Mvuzire Nnâmahanga omunkwa, bulya nanderhere omu ndimi kummulusha mweshi; ¹⁹ cikwône omu ndeko y'abemêzi, nsîma kulusha okuderha binwa birhanu n'obukengêre bwânî, Iyo nyigîriza abandi nabo, ahali h'okuderha bihumbi ikumi omu ndimi.

²⁰ Bene wirhu, murhabaga bâna barho nka mwarhimanya. Oku bubî, neci, mube bâna barho, ci omu kurhimanya, mube bantu bakulu. ²¹ Kuyandisirwe omu Marhegeko, mpu^s: «*Olu lubaga naluyigîriza n'abantu baderha olundi lulimi n'omu kanwa k'abantu b'ihanga, barhanayumvirize obwo*», kwo Nyakasane adesire. ²² Kwo kuderha oku enshōkano y'endimi cinali cimanyîso, arhali oku bemêzi, ci oku barhali bemêzi; ci obulêbi bwôhe burhali bw'abarhali bemêzi, ci buli bwa bemêzi. ²³ Erhi Ekleziya yoshi yankaja haguma, n'erhi boshi bakaderhera mu ndimi, nabo abarhamanyiri kurhi bigenda erhi abarhali bemêzi erhi bankajamwo, ka barhankaderha mpu kusiraha musirahire? ²⁴ Ci erhi boshi bankaba badwîrhe balêba, n'erhi hankayisha orhali mwemêzi nisi erhi orhishi emunda bija, boshi banamuyâgîriza, boshi banamutwîra olubanja; ²⁵ ebifusirwe omu murhima gwâge byanafulûlwa. Obwo anacîrhimba oku idaho, anayûbika obusû, aharâmye Nyamuzinda, anaderhe, erhi: «*Okuli, Nnâmahanga ali ekarhî kinyu*».

Oku bakaz'ijira

²⁶ Kurhi rhwaderhaga, bene wirhu? Mukaja haguma, ngasi muguma anaba agwêrhe olwimbo, erhi enyigîrizo, erhi obulêbi, erhi enshōkano y'okuderha endimi, erhi ey'okuzihugûla. Ebyo byoshi bijirwe omu kulonza okuyûbaka. ²⁷ Akaba ndimi badwîrhe baderha, babe babiri erhi basharhu bone, banaderhe muguma muguma; na muguma ahugûle. ²⁸ Akaba ntaye wankahugûla, banahulike, barhaderhaga omu ndêko y'abemêzi; ngasi muguma aciderhese yêne, anaderhese Nnâmahanga. ²⁹ Abalêbi, babiri erhi basharhu baderhe, n'abandi bagere enderho zâbo. ³⁰ Cikwône, erhi muguma mwo balya bahali ankafulûlirwa akantu, omurhanzi anahulike. ³¹ Bulya mweshi mwanahash'ilêba muguma muguma, Iyo

^p14.14 : Boshi banamubona emurhima, banamanyu erhi ali mwinja erhi mubî.

^q14.16 : Omu mûka mwône, erhi omu lulimi lurhamanyikini.

^r14.16 Enyigîrizo ziyerekire ecinwa cikulu « AMEN », Iola nyabangere.com; « Amen » kuli kuderha « Neci ntyo » omu kufundika isala, erhi omuyemêra enyigîrizo rhwayumvagya, kandi erhi omu kuderha oku olubanja lutwirwe bwinja.

^s14.21 : Iz 28, 11-12.

boshi bayigîrizibwa banahâbwe omurhima. ³² Abalêbi kukwânîne barhegeke emyûka^t yâbo, ³³ bulya Nyamuzinda arhali Nyamuzinda wa kavulindi, ci wa buholo.

Nk'omu zindi Ekleziya zoshi z'abimâna, ³⁴ abakazi bakaz'ihulika omu ndeêko ; bulya nta bwemêre bagwêrhe bwa kuderha; ci kukwânîne bayôrhe bali n'obukenge, nk'oku Irhegeko lyône lidesire. ³⁵ Erhi bankalonza okumanya kantu kalebe, babwîze bîba omu mwa bâbwe; bulya ziri nshonyi oku mukazi oku-shambâlira omu ndêko . ³⁶ K'akanwa ka Nyamuzinda emwinyu^u kahubukaga? K'emwinyu yône kahisire? ³⁷ Akaba hali ocîkebirwe mpu ali mulêbi nisi erhi mpu Mûka Mutagatifu odwîrhe amubwîriza, amanye oku ebi mmuyandikire liri irhegeko lya Nyakasane. ³⁸ N'orhakumanyiri, erhi naye arhanayishibwi na Nnâmahanga^v. ³⁹ Kuziga, bene wirhu, mushwîre enshôkano y'obulêbi, murhanahanzagya abaderha endimi. ⁴⁰ Cikwône byoshi bijirwe bwinja bwinja na buzira kavulindi.

^t**14.32** : Emyûka y'abalebi, bwo bumoleke babonamwo ebifulike n'ebyâciyisha. Omulêbi w'okuli kukwânîne arhabe nk'olimwo isirhe, ci arhegeke obulêbi bwâge, burhag'imuhabula bunahabule abandi. Abimâna, erhi abatagatifu, bo bemêzi, erhi abaganda ba Kristu, abakristu.

^u**14.36** : Emyanzi y'Akalembe yarhangirirag e Yeruzalemu, yalumîra omu igulu lyoshi. Kuziga, Abakorinti bakwânîne bashimbe olwiganyo lw'Ekleziya za mîra kubalusha.

^v**14.38** : N'orhayishibwi na Nnâmahanga erhi ali muja-bugo wa bunywesi, ali akolêsa kubî enshôkano za Mûka Mutagatifu.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

14

Tongues and Prophecy

¹ Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. ² ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ ἀλλὰ θεῷ· οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια ³ ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παρακλήσιν καὶ παραμυθίαν. ⁴ ὁ λαλῶν γλώσση ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. ⁵ θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ. ⁶ Νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ [ἐν] διδασκίᾳ; ⁷ ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; ⁸ καὶ γὰρ ἐὰν ᾄδῃλον σάλπιγγι φωνὴν δῶ, τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον; ⁹ οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὖσημον λόγον δώτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες. ¹⁰ τοσαῦτα εἰ τύχοι γένη φωνῶν εἰσιν ἐν κόσμῳ καὶ οὐδὲν ἄφωνον ¹¹ ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. ¹² οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. ¹³ διὸ ὁ λαλῶν γλώσση προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. ¹⁴ ἐὰν [γὰρ] προσεύχωμαι γλώσση, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστιν. ¹⁵ τί οὖν ἐστιν; προσεύζομαι τῷ πνεύματι, προσεύζομαι δὲ καὶ τῷ νοῖ· ψαλῷ τῷ πνεύματι, ψαλῷ δὲ καὶ τῷ νοῖ. ¹⁶ ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῇς [ἐν] πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἔρεϊ τὸ Ἄμην ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν ¹⁷ σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. ¹⁸ εὐχαριστῶ τῷ θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶ ¹⁹ ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους τῷ νοῖ μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσση. ²⁰ Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσὶν ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσὶν τέλειοι γίνεσθε. ²¹ ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται ὅτι Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ἐτέρων λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ **καὶ οὐδ'** οὕτως **εἰσακούσονται** μου, λέγει κύριος. ²² ὥστε αἱ γλώσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις, ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. ²³ Ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες λαλῶσιν γλώσσαις, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; ²⁴ ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δὲ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, ²⁵ τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερά γίνεται, καὶ οὕτως πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσ-κυνήσῃ τῷ θεῷ ἀπαγγέλλων ὅτι Ὡτως ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν.

All Things to be Done in Order

²⁶ Τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ψαλμὸν ἔχει, διδασκίαν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλώσσαν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω. ²⁷ εἴτε γλώσση τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἷς διερμηνεύτω ²⁸ ἐὰν δὲ μὴ ἦ διερμηνευτής, σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλεῖτω καὶ τῷ θεῷ. ²⁹ προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλεῖτωσαν καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν ³⁰ ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. ³¹ δύνασθε γὰρ καθ' ἓνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσιν καὶ πάντες παρακαλῶνται. ³² καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται, ³³ οὐ γὰρ ἐστὶν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς ἀλλ' εἰρήνης. Ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων ³⁴ αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτασσέσθωσαν, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. ³⁵ εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γὰρ ἐστὶν γυναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ. ³⁶ ἢ ἂν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξηλθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν; ³⁷ Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν ὅτι κυρίου ἐστὶν ἐντολή ³⁸ εἰ δὲ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοεῖται. ³⁹ ὥστε, ἀδελφοί [μου], ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν καὶ τὸ λαλεῖν μὴ κωλύετε γλώσσαις ⁴⁰ πάντα δὲ εὐσημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

III. Okufûka kw'abafire

Okufûka kwa Yezu n'okufûka kwirhu

¹ Bene wirhu, nammukengeza erya Myanzi y'Akalembe nammubwîrizagya, mwàiyankirira, munacyisêziremwo buzibu, ²yo yanammuciza erhi mwankayilanga nk'oku nammubwîragayo. N'akaba arhali ntyo, erhi mwayemîre bya busha. ³ Burhanzi, nammuhisakwo ebi nani niene nâhâbagwa: oku Kristu afîrîre ebyâha birhu nk'oku Amandiko gadesire, ⁴oku abishirwe omu nshinda, n'oku olusiku lwa kasharhu âfûsire nk'oku Amandiko gadesire; ⁵n'oku âbonekîre Kefa, abul'ibonekera na balya ikumi na babiri. ⁶ Okuhandi âbonekera bene wirhu magana arhanu na kulusha caligumiza, na banji muli bo ho baciba, ci baguma bafire. ⁷ Ashub'ijaho, âbonekera Yakobo, âbonekera n'entumwa zoshi. ⁸ Cazinda âbonekera nani nka kula ankabonekera ecimomano.

⁹ Neci, nie munyi omu ntumwa zoshi, ciru ntakwânîni izîno ly'entumwa, bulya nâlibuzize Ekleziya ya Nyamuzinda. ¹⁰ Cikwône eri nshôkano ya Nyamuzinda yanjiraga okûla ndi, n'enshokano anshobôzagya erhagumbaga muli nie. Ci nie nâkozire kubalusha boshi! Câba nanga, arhali nie, ci enshokano ya Nyamuzinda haguma nani.

¹¹ Akaba nie, erhi akaba bo, kwo rhyugîriza ntyôla; kwo mwanayemîre o-kwo. ¹² N'akaba bayigîriza oku Kristu afûsire omu bafu, kurhi baguma muli mwe bankaciderhaga mpu nta bufûke bw'abafire? ¹³ Akaba nta bufûke bw'abafire, Kristu naye arhafûkaga! ¹⁴ N'akaba Kristu arhafûkaga, enyigîrizo zirhu ziri busha, n'obuyemêre bwinyu nabo buli busha. ¹⁵ Ciru nirhu erhi rhwamaba bahamîrizi babêshera Nyamuzinda, bulya rhwamunywerhîre nti afûsize Kristu n'obwo arhamufûlaga, akaba kwo binali abafû barhafûka. ¹⁶ Bulyâla akaba abafire barhafûka, Kristu naye arhafûkaga. ¹⁷ N'akaba Kristu arhafûkaga, obuyemêre bwinyu buli busha, munaciri omu byâha binyu; ¹⁸ kuziga n'abafire muli Kristu baherêrekire.. ¹⁹ N'akaba muli obûla buzîne bw'en'igulu mwône rhulangîre Kristu, omu bantu boshi erhi rhwe rhunali bahanya kulusha^w.

²⁰ Cikwône nanga Kristu afûsire omubafu, âshokolera abagwishîre^x. ²¹ Bulyâla muntu wadwîrhe olufû, kwo na kwo muntu wadwîrhe okufûka kw'abafire. ²² Neci, nka kulya boshi bafa muli Adamu, kwo na boshi bayish'ishubiramwo omûka muli Kristu. ²³ Cikwône ngasi muguma omu gâge mango: Kristu ye murhanzi-rhanzi, kandi abayish'iba ba Kristu olusiku ayisha. ²⁴ Okuhandi bwanaba buzinda, go mango ashubiza Nyamuzinda Ishe obwâmi, amayûs'ishâba amâmi goshi na ngasi burhegesi na ngasi buhashe^y. ²⁵ Neci, kukwânîne ayîme kuhika ahebe abashombanyi bâge boshi ah'idako ly'amagulu gâge^z. ²⁶ Omushombanyi muzinda wayish'ishâbûlwa, lwo Lufû; ²⁷ bulyâla Nyamuzinda ahizire byoshi ah'idako ly'amagulu gâge. Ci amango aderha mpu byoshi biri idako ly'amagulu gâge, rhumanye n'obwâlagale oku Olya wamuhaga ebi-ntu byoshi arhaganjira muli byo. ²⁸ N'amango ebintu byoshi byoshi byâba bikola biri idako ly'amagulu gâge, naye Omugala yêne anacîhira idako ly'Olya wamuhaga byoshi, lyo Nyamuzinda ashuba byoshi muli boshi.

²⁹ Acibaga birhali ntyo, balya babatizibwa abafû barhumire, singa bunguke buci barhòlamwo? Acibaga abafire barhafûka cirwi n'ehitya, cici cirhuma bacibatizibwa ahâli hâbo^a? ³⁰ Nirhu rhwene, cici cirhuma rhucîhira omu kaga ngasi kasanzi? ³¹ Ngasi lusiku erhi ndi omu lufû, bene wirhu; n'okwo kunali nk'okûla muli irenge lyâni muli Nnawirhu Yezu Kristu. ³² Acibaga bunya-mu-ntu bwône bwarhumaga nalwisa ebiryanyi e Efezi, singa bunguke buci nali nakûlamwo? Akaba abafire barhafûka, «rhulyage rhunanywe, bulva irhondo rhwâfa»^b, ³³ Mumanye murharhebagwa: «Okukomera ababî kunasherêze engeso nyinja». ³⁴ Murhenge omu balalwe nk'oku bikwânîne, murhanacîhira mukajira ebyâha; bulya muli mwe hali

^w15.19 : Bulya omukristu acilahirira eby'en'igulu mpu lyo ayish'ibona amasîma g'empingu . Akaba nta bulangalire rhugwêrhe bw'okuyish'ihika omu mpingu, rhuli bingolongolo rhunali bahanya!

^x15.20 : Omu Mandiko matagatifu, okugwishira kwo kufa.

^y15.24 : Ago mâmi n'obwo burhegesi n'obuhashe ayish'ishaba go mâmi n'oburhegesi n'obuhashe bwa balya barhalonza Kristu abayimemwo.

^z15.25 : Lul 109 (110) .1.

^a15.29 : Nkaba; erhi omukatekumeni afaga buzira kubatizibwa, Abakorinti bakag'imujirako ebijiro n'ensengero ziri nka za Bubatizo, lyo barhabâla omûka gwâge okuhika mwa Nnâmahanga.

^b15.32 : Iz 22, 13.

abarhishi Nyamuzinda^c. Nkudesire nti e-nshonyi zimmugwârhe.

Kurhi abafire bayish'ifûka?

³⁵ Haligi kwône owaderha, erhi: «Kurhi abafire bâfûke wani? Mubiri guhi bâgalukane?» ³⁶ Eci cihwinja! Eci orhwera cirhajangwo buzîne cirhanarhanzir'ifa. ³⁷ Na nka warhwera, arhali omubiri gwamurhenga gw'orhwera, ci mburho yône orhwera bumubumu kulyâla enali, nka ngano erhi yindi mburho. ³⁸ Nyamuzinda ye oyiha omubiri nk'oku yêne alonzize, na ngasi mburho omubiri gwâyogwâyô.

³⁹ Emibiri yoshi erhali yo miguma: ogw'abantu guba gwâgo, ogw'ensimba gwâgo, ogw'enyunyi gwâgo, n'ogw'enfi gwâgo. ⁴⁰ Haligi emibiri y'eby'emalunga n'ey'ebya hano nshi; ci obulangale bw'ey'eby'emalunga buba bwâgo, n'obulangale bw'ey'ebya hano nshi bwâgo. ⁴¹ Obulangale bw'izûba buba bwâgo, n'obulangale bw'omwêzi buba bwâgo, n'obulangale bw'enyenyêzi bwâgo. Ciru n'enyenyêzi erhalangashana kuguma n'eyindi. ⁴² Ntyo kwo biri n'oku bufûke bw'abafû. Omubiri gunarhwerwe guli gwa kubola, gufûke gurhaciri gwa kubola. ⁴³ Gurhwerwa buzira bukuze, gufûke omu irenge ; gurhwerwa erhi ngonyi, gufûke guli muzibu. ⁴⁴ Banarhwere omubiri gw'obunya-nyama, hafûke omubiri gw'obunya-mûka.

Akaba haba omubiri gw'obunya-nyama, hanaba n'omubiri gw'obunya-mûka. ⁴⁵ Ntyo kwo biyandisirwe, mpu: «Omuntu murhanzi, Adamu, ajizirwe cire-mwa cirimwo obuzîne; Adamu muzinda yehe ajirwa mûka guhâna obuzîne^d. ⁴⁶ Ci arhali ec'obunya-mûka co cirhag'iboneka; ec'obunya-mubiri co cirhanga: ec'obunya-mûka cikulikire. ⁴⁷ Omuntu murhanzi^e omu bidaka arhengaga, anali w'en'igulu; owa kabiri yehe arhengaga empingu. ⁴⁸ Oku omuny'igulu ali ayôsi-re, kwo n'abany'igulu bayôrha, n'oku ow'omu mpingu ali ayôsire, kwo n'ab'o-mu mpingu bayôrha^f. ⁴⁹ Na kulyâla rhwalikwo enshusho y'omuny'igulu, kwo rhukwânîne rhuje kwo n'enshusho y'ow'omu mpingu^g.

⁵⁰ Kwo ndesire ntya, bene wirhu: omubiri n'omuko^h birhankayîma omu Bwâmi bwa Nyamuzinda, n'eby'okubola birhankayîma omu birhankaha-sh'ibola. ⁵¹ Nkolaga nammubwira ihwe: rhweshi rhurhakafa, ci rhweshi rhwayi-sh'ihinduka kundi kundiⁱ; ⁵² oku irindo liguma, omu kugohya ntya, oku izû ly'omushekera muzinda; bulya bayish'ibûha omu mushekera, n'abafire bayish'ifûka na emibiri erhankacifa, na nirhu rhwayish'ihinduka kundi kundi. ⁵³ Bu-lya ogûla mubiri gubola, kukwânîne guyambale obuhashe bw'okurhabola, n'ogu mubiri gufa, kukwânîne guyambale obuhashe bw'okurhafa.

Lufû, okuhima kwawe ngahi kuli?

⁵⁴ Ci amango ogu mubiri gubola gwaba gwamayambala obuhashe bw'okurhabola n'ogu mubiri gufa guyambala obuhashe bw'okurhafa, ly'olu luderho lw'Amandiko lwayunjula: Olufû lwâhimirwe, lwâmirwa n'irenge. ⁵⁵ Lufû we^j, okuhima kwâwe ngahi kuli? Lufû we, akababo kâwe ngahi kaligi? ⁵⁶ Olufû ecâha ko kababo kâlwo, n'ecâha lreheko bwo buzibu bwâco. ⁵⁷ Ci, neci, Nyamuzinda akonkwa, owarhuhâga okuhimana erhi Nnawirhu Yezu Kristu orhuma! ⁵⁸ Ntyo, bene wirhu bazigirwa, musimike, murhadundaganaga, ensiku zoshi mukaz'ija embere omu mukolo gwa Nyakasane, bulya mumanyire oku omuko-lo gwinyu muli Nyakasane gurhankafa busha.

^c15.34 : Abakorinti baciri nka balalwe erhi ngeso zabo z'ecipagani zirhuma.

^d15.45 : Murh 2,7.

^e15.47 : Omuntu murhanzi, ye Adamu; owa kabiri, ye Yezu.

^f15.48 : Aclamu ahire iburha lyâge obuzîne bw'omubiri; Kristu aruhire obuzîne bw'empingu.

^g15.49 : Bulya Kristu afûsire, kukwânîne nirhu rhuyish' ifûka .

^h15.50 : Omubiri n'omuko , bwo bworhere bw'omuntu nka arhalimwo buzîne bwa Nnâmahanga Kristu arhudwirhîre

ⁱ15.51 : Balya bayish'iba baciri en'igulu amango Kristu agaluka barhakafa, ci bahinduke.

^j15.55 . 15, 55: lz 25,8; Hoz 13,14.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

15

The Resurrection of Christ

¹ Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, ² δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκὴ ἐπιστεύσατε. ³ παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφὰς ⁴ καὶ ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφὰς ⁵ καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾶ εἴτα τοῖς δώδεκα ⁶ ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν ⁷ ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ εἴτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν ⁸ ἔσχατον δὲ πάντων ὡς περὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κάμοι. ⁹ Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ ¹⁰ χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοιτίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ θεοῦ [ἡ] σὺν ἐμοί. ¹¹ εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε. **The Resurrection of the Dead** ¹² Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινες ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; ¹³ εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται ¹⁴ εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα [καὶ] τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν ¹⁵ εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρεν τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. ¹⁶ εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται ¹⁷ εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἐπὶ ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, ¹⁸ ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο. ¹⁹ εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἠλπικότες ἐσμέν μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν. ²⁰ Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. ²¹ ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. ²² ὡς περ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιήσονται. ²³ ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ²⁴ εἴτα τὸ τέλος, ὅταν παραδιδῷ τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. ²⁵ δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρι οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ²⁶ ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος ²⁷ πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτάσσεται, ὁ θάνατος ὑποτάσσεται αὐτῷ τὰ πάντα. ²⁸ ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε [καὶ] αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ἡ ὁ θεὸς [τὰ] πάντα ἐν πᾶσιν. ²⁹ Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; ³⁰ τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; ³¹ καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, [ἀδελφοί,] ἢν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. ³² εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὖριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. ³³ μὴ πλανᾶσθε Φθειροῦσιν ἢ θη χρηστὰ ὁμιλίας κακαί. ³⁴ ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἁμαρτάνετε, ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινες ἔχουσιν, πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λαλῶ. **The Resurrection Body** ³⁵ Ἄλλ' ἑρεῖ τις, Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται; ³⁶ ἄφρων, σὺ δὲ σπείρεις, οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ ³⁷ καὶ ὁ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἢ τίνος τῶν λοιπῶν ³⁸ ὁ δὲ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς ἠθέλησεν, καὶ ἐκάστῳ τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα. ³⁹ οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὕτῃ σὰρξ ἀλλ' ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. ⁴⁰ καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπίγειων. ⁴¹ ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. ⁴² Οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ ⁴³ σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει ⁴⁴ σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. εἰ ἔστιν σῶμα ψυχικόν, ἔστιν καὶ πνευματικόν. ⁴⁵ οὕτως καὶ γέγραπται, Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζῶσαν. ⁴⁶ ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. ⁴⁷ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεῦτερος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ. ⁴⁸ οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτο καὶ οἱ χοϊκοί, καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτο καὶ οἱ ἐπουράνιοι ⁴⁹ καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. ⁵⁰ Τοῦτο δὲ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύναται οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. ⁵¹ ἰδοὺ μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα, ⁵² ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥίπῃ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γὰρ καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα. ⁵³ δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ⁵⁴ ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος,

Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος. ⁵⁵ ποῦ σου, θάνατε, τὸ νίκος; ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ⁵⁶ τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἢ ἁμαρτία, ἢ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος ⁵⁷ τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ⁵⁸ Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίῳ.

Enfundiko

Amahano. Omusingo. Obwanga

¹ Kw'erya ntûlo y'okurhabala^k abatagatifu, ninyu mujire nk'oku narhegekaga Ekleziya z'e Galasiya. ² Olusiku lurhanzi lw'omugobe, ngasi muguma muli rnwe abîke aha mwâge ebi asigazize, na ntyo barhalindaga mpu kuhika nyishe entûlo zibul'ihânwa. ³ Hano nyisha, nayanka aba mwene mucîshozire, mbafumbase obugo n'amaruba, ensholôlo zinyu bazihêke e Yeruzalemu. ⁴ N'akaba kukwânîne nani nyije, banagenda haguma nani. ⁵ Nayisha emwinyu hano mba namagera omu Macedoniya, bulya kugera kône nagera omu Macedoniya. ⁶ Ci emwinyu yohe nkaba nayishinga nsiku, ciru nankanagerezayo amango g'empondo goshi, mwene mube mwe mumpisa ngasi aha nanaja. ⁷ Bulya ntalonza mmubone ngera tya kwône; nnangalire nti nashinga kasanzi emwinyu, Nyakasane akayemera. ⁸ Ci kwône nabera e Efezi kuhika Pentekoste; ⁹ bulya banyigulireyo olumvi lwoshi oku mukolo gwâni, n'abashombanyi baliyo banji. ¹⁰ Timoteyo akayisha, mumanye akahugalala omu karhî kinyu ; bulyâla kwo akola akani omukolo gwa Nyakasane. ¹¹ Kuziga harhajiraga owamugayaguza. Muyish'imurhabâla ampikaho n' omurhula, bulya ndwîrhe namulinga rhwe na bene wirhu. ¹² Mwene wirhu Apolo naye, namugukulire nti aje emunda muli haguma na bene wirhu; ci anywîre embuli mpu arhayije; ayija amango ayumva amazire bushiru. ¹³ Mube masû, musêre buzibu omu buyemêre, mube balume, munakomere! ¹⁴ Muli mwe byoshi bijirwe omu buzigire. ¹⁵ Nashub'immubwîra cindi cinwa ciguma, bene wirhu. Murhababiri oku Stefana n'enyumpa yâge bo barhanzirhanzi b'omu Akaya , n'oku bacihizire bone omu rnukolo gw'okurhumikira abatagatifu. ¹⁶ Ninyu mukakenga abantu ba bene abo na ngasi yeshi okola n' orhama haguma nabo. ¹⁷ Nsimire obûla Stefana bo na Fortunato n'Akayiko bal'intandûla, na ntyo barhûliriza idulwe linyu lyandi emurhima. ¹⁸ Neci, bahumwîre omurhima gwâni n'ogwinyu. Aba-ntu ba bene abo mukabakenga. ¹⁹ Ekleziya z'omu Aziya mpu asingi. Akwila bo na Priska bammulamsize bwenêne muli Nyakasane, n'endêko y'abemêzi babuganana aha mwâbo. ²⁰ Be-ne wirhu boshi bammulamsize. Mulamusanye n'ehinunugurho hitagatifu. ²¹ Ogu musingo guli gwa kuboko kwâni niene, Paolo. ²² Orhazigira Nyaka-sane, akahera! «Maran atha!»^l Nyakasane ayisha! ²³ Enshôkano ya Nyakasane Yezu ebe haguma ninyu! ²⁴ Obuzigire bwâni kuli mwe mweshi muli Kristu Yezu!

^k16.1 : Ntûlo y'okurhabâla abatagatifu: Ezo nsholôlo zâli za kurhabâla abemêzi bakenyi b'e Yeruzalemu.

^l16.22 : «Maran atha» erhi «Marana tha»: ziri nderho za ciharamiya. Kwo kuderha: Nyakasane, ayisha! erhi Nyakasane , yisha.

ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

16

The Contribution for the Saints

¹ Περὶ δὲ τῆς λογείας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. ² κατὰ μίαν σαββάτου ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἐαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὃ τι ἐὰν εὐοδῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογεῖται γίνωνται. ³ ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὕς ἐὰν δοκιμάσητε, δι' ἐπιστολῶν τούτους πέμπω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ ⁴ ἐὰν δὲ ἄξιον ᾦ τοῦ κάμει πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύονται.

Plans for Travel

⁵ Ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι, ὁπρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἐὰν πορεύωμαι. ⁷ οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν, ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέψῃ. ⁸ ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς ⁹ θύρα γάρ μοι ἀνέωγεν μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. ¹⁰ Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε, ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται ὡς κἀγώ ¹¹ μή τις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρὸς με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. ¹² Περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτόν, ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ· ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ. **Final Request and Greetings** ¹³ Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. ¹⁴ πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω. ¹⁵ Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἶδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς ¹⁶ ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιοῦτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. ¹⁷ χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαΐκου, ὅτι τὸ ὑμέτερον ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν ¹⁸ ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιοῦτους. ¹⁹ Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας· ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. ²⁰ ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ²¹ Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. ²² εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον, ἦτω ἀνάθεμα. Μαράνα θα. ²³ ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ μεθ' ὑμῶν. ²⁴ ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.